

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
6116 ST CLAIR AVENUE • P.O. BOX 03206 • CLEVELAND OHIO 44103
Vol. LXXI Rugpiutis – August 28, 1986 Nr.33

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

1939 m. rugsėjo 1 d.

Sovietų atsakomybė už
II Pasaulinį karą

Vytautas Meškauskas

Sovietų propaganda gana sėkmingai bando priversti pasaulį užmiršti jų atsakomybę už II-jį pasaulinį karą. Ribbentropo-Molotovo paktas jau retai kada prisimenamas, o apie ankstyvesnius sovietų-vokiečių santykius niekas nebekalba. Už tat karo pradžios sukakties proga truputį ir juos prisiminkime.

Kaip žinia, komunizmo teoretikai samprotavo, kad komunizmas turėtų pirmiausiai įsigalėti pramoninėje valstybėje, turinčioje didelę pramonės darbininkų klasę. Išėjo atvirkščiai — jie pirmiausiai įsigalėjo Rusijoje, žemės ūkio krašte. Už tat bolševikai tikėjosi, kad prie jų turėtų prisidėti po karo gana skurdus D. Britanijos ir pirmame pasaulyne kare išvargintos Vokietijos proletariatas.

Iš tikro Vokietijoje komunistai turėjo stiprią savo politinę partiją. Kad savo įtaką ir už jos praplėsti, Kremlius slaptu protokolu prie 1922 m. Rappallo sutarties pažadėjo savo teritorijoje duoti aerodromus ir poligonus vokiečių Wehrmachtui, kuris buvo sumažintas iki 100,000 vyrų ir kuriam buvo uždrausta bandyti naujus ginklus. Žinoma ne dovanai — Vokietija už juos turėjo mokėti į metus 250,000 aukso markių nuomos. Tie pinigai buvo įmokami sovietų pasiuntinybei Berlyne, kuri juos tuoju atiduodavo vokiečių kompartijai.

Po nenusisėkusio 1923 m. komunistų sukilimo Hamburge, Maskva nusivylė vokiečių kompartija, nutraukė jai pašalpą ir atšaukė instruktorius. Kremlius tačiau savo interesams sukūrė atskirą nelegalią kompartiją, kuri jau akiai jos klausė ir daugiausiai tarnavo špionazui. Tokia Maskvos laikysena labai nustebino vokiečių komunistus, kurie jautėsi Maskvos išduoti. Tai labai padėjo vėliau Gestapui vokiečių kompartiją likviduoti. Juo labiau, kad ištikimiausi Maskvos pakalikai gavo įsakymą iš Vokietijos pasitraukti. Jų tarpe buvo ir vėlesnis jų zonos Vokietijoje

min. pirm. W. Ulbrichtas. Tas 1939-1940 m. m., jau karui kilus, varė agitaciją Stockholme ne prieš nacius, bet prieš britų imperializmą.

Vokiečių-sovietų kariuomenių bendradarbiavimas tęsėsi net iki 1936 m. Tuchačevskio bylos ir prasidėjusio didžiojo valymo. Tai paskatino Hitlerį pagalvoti apie žygį į Rusiją, nors kariuomenės vadai kaip karoministeris Blomberg, kariuomenės vadas von Fritsch, laivyno vadas Reader bei užs. reik. min. von Neurath tai laikė nesamone.

Hitleriui pradėjus stiprėti, Maskva labai susirūpino. Jos interesai reikalavo, kad karas nusilpnintų visą Europą. Po to, jei bus patį galinga, ji galėtų daugiau ar mažiau padiktuoti savo valią. 1938 m. Muencheno konferencijoje, kuri patenkino Hitlerio pretenzijas į Sudetų kraštą, jam pasisekė Vakarų valstybes izoliuoti nuo Sovietų Sąjungos. Jos atstovai nebuvo ten pakviesti. Dabar, žinoma, jie tą faktą išnaudoja savo propagandai, bet jau tada jie jautėsi gavę laisvas rankas. Litvinovo pavaduotojas Potemkin tada atvirai pareiškė Prancūzijos ambasadoriui Coulondre: "Ką jūs ten pridarėt. Mums aš nematau kitos išeities, kaip tik ketvirtą Lenkijos pasidalinimą". Sovietai netrukus tai ir pasiūlė Hitleriui. Tai privedė prie Ribbentropo-Molotovo pakto, kuris įgalino Hitlerį pradėti karą. Nebūdamas visai tikras dėl karo eigos, Stalinas dėl visako pareikalavo sau Lenkijos tik iki Curzono linijos, kuri 1919 m. buvo išvesta kaip vakariečių pripažinta Lenkijos Rytų siena! Ta proga sovietai susitarė ir dėl "įtakos" Pabaltijoje.

Hitleris iš pradžių negalvojo apie greitą karą su sovietais. Rugpiučio 22 d. jis taip kalbėjo į Obersalzberg su šaukiems vyriausiems karininkams:

"Už kelių savaičių aš ištiesiu savo ranką Staliniui ant bendros vokiečių-rusų sienos ir su juo per tvarkysiu pasaulį... Po (Nukelta į 4 psl.)

Tarptautinis Rezistencijos Sąjūdis, kuriam priklauso už geležinės uždangos esančių valstybių tautinės organizacijos Prancūzijoje — bulgarų, latvių, lietuvių, estų, ukrainiečių ir lenkų, ryšium su Stalino-Hitlerio pakto sukaktimi, suorganizavo Paryžiuje rugpiučio 23 d. gedulo manifestaciją, kviečiant visus dalyvauti su juodo gedulo raiščiais ant rankos.

'Juodojo kaspino diena'

HITLERIO-STALINO
PAKTO SUKAKTIS —
"JUODO KASPINO
DIENA"

Pabaltiečių Federacija Kanadoje drauge su kitomis vidurio-rytų Europos išeivių organizacijomis planuoja pasauliniu mastu paminėti 1939 m. rugpjūčio 23

d. pasirašytą gėdingąjį Molotovo-Ribbentropo paktą. Šį projektą remia ir Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas.

Molotovo – Ribbentropo paktas ir jo rėmuose suteikta sovietinė parama įgalino Hitlerį pradėti antrąjį pasaulinį karą ir su Stalinu

pasidalinti Lenkiją bei Pabaltijo valstybes. Tiesioginė pakto pasėka yra tebesitęsianti šimto milijonų vidurio-rytų europiečių nelaisvė.

Toronto mieste sudarytas komitetas š. m. rugpjūčio 23 d. rengia minėjimus šiaurės ir Pietų Amerikoje, Australijoje, ir abipus geležinės uždangos Europoje. Pakto sukaktis bus pirmoji "Tarptautinė Juodo Kaspino Diena" (Black Ribbon Day).

Iš Australijos ELTAI pranešta, kad "Juodo Kaspino Diena" ten bus minima Pertho mieste. Pabaltiečiai organizuoja vigiliją prie Wesley bažnyčios ir viešą mitingą miesto rotušėje.

Paminėkime rugpjūčio 23 d. dėvėdami juodą kaspiną ar raištį. Organizuokime demonstracijas, susirinkimus, paskaitas, rašykime laiškus laikraščiams, stenkimės šia sukaktimi sudominti vietinę spaudą ir televiziją. (ELTA)

"JAV NETURI
DALYVAUTI LATVIJOJE
RENGIAMOJE
KONFERENCIJOJE" —
N. Y. POST

Numatomas aukštų JAV Valstybės Departamento pareigūnų dalyvavimas rugsėjo mėnesį Latvijoje įvyksiančioje sovietų-amerikiečių konferencijoje aštriai kritikuojamas dienraščio New York Post birželio 13 d. laidoje išspausdintame (Nukelta į 4 psl.)

Dr. K. Bobelis, Vliko pirmininkas, š. m. rugpiučio 23 d. sušauktoje Clevelande lietuvių organizacijų atstovų konferencijoje padarė išsamų pranešimą apie organizuojamą Vienoje lapkričio 4 d. pabaltiečių demonstraciją. Konferencijoje taip pat dalyvavo Vliko pirmininko pavaduotojas prof. D. Krivickas ir Vliko vicepirmininkai L. Grinius ir V. Jokūbaitis. Plačiau apie konferenciją bus kitame Dirvos numeryje.

V. Bacevičiaus nuotr.

SAVAITINĖ POLITIKOS *Apžvalga*

JAV Kongreso atstovų Rūmų duetas su Gorbačiovu. - Mokesčių reforma.

Prieš išsiskirdami vasaros atostogom JAV Kongreso Atstovų Rūmai gana įspūdinga dauguma — 255 prieš 152 balsų — sumažino prezidento Reagano prašomą kariniams reikalams sumą nuo 320 bilijonų dolerių iki 287 bilijonų. Balsavimo rezultatai ir diskusijos parodė, kad Atstovų Rūmų pažiūros į gynybos problemas labai skiriasi nuo prezidentūros. Atstovų rūmai reikalavo toliau laikytis 1979 m. SALT II sutarties su sovietais, nors toji sutartis nebuvo ratifikuota ir prezidentas sakė, kad nesilaikysias toliau jos nuostatų, nes sovietai jų nesilaiko. Atstovų Rūmai taip pat pasisakė už sustabdymą atominių sprogdinimų po žeme bandymų, jei to paties laikysis ir sovietai, ir tai galima bus patikrinti. Jie taip pat pasisakė prieš antisatelitinių raketų bandymą, cheminių ginklų (dujų) gamybą.

Nors kai kurie tų nutarimų administracijai privolimi, o kai kurios sumos bus peržiūrėtos konferencijoje su senatu, kuris leido išleisti kiek daugiau pinigų — 295 bilijonus, tačiau apilai imant Atstovų Rūmų dauguma aiškiai pareiškė nepasitikėjimą prezidento vedama gynybos politika. Parlamentarinėje santvarkoje tai būtų privedę prie

vyriausybės atsistatydinimo.

Visa tai vyksta tuo laiku kai ruošiamasi Reagano-Gorbačiovo susitikimui šių metų pabaigoje. Gorbačiovas net nelaukė to susitikimo. Pereitą pirmadienį, jis, kalbėdamas per televiziją, ką sovietų vadai iki šiol labai retai praktikavo, pareiškė, kad sovietai dar iki šių metų galo laikysis savo višališkai pereitų metų rugpiūčio 6 d. pradėto atominių sprogdinimų moratoriumo — sustabdymo, kviesdamas prie to prisidėti ir amerikiečius. Jis aiškino, kad JAV savo politiniuose apskaičiavimuose nedavėtinio sovietų pajėgumo ir perversino savo pačių galimybes. Strateginio apsigynimo iniciatyva arba 'žvaigždžių karas' kliudo apsiginklavimo kontrolei, bet tai neišgąsdins sovietų ir neprivers jų leisti pinigų be reikalo.

★

Rimčiau negu Atstovų Rūmai padėti panagrinėjo keli buvę aukšti pareigūnai su buv. Carterio Gynybos sekretorium Harold Brown priešakyje. Jie buvo: Melvin R. Laird Gynybos sekretorius Nixono administracijoje, James R. Schlesinger Gynybos sekretorius Nixono ir Fordo administracijose bei Energijos sekretorius Carterio laikais,

Brent Scowcroft, prez. Fordo saugumo patarėjas ir Carterio Valstybės sekretorius Cyrus R. Vance. Savo memoro randume įteiktam Valstybės sekretoriui Shultzui jie siūlo laikytis toliau 1972 m. antiraketinių raketų sutarties bet kartu pasisako už didžiųjų raketų MX statybą. Anot jų, JAV turėtų laikytis atominės atbaidymo politikos, nesiskubinant pereiti į apsigynimą nuo raketų stadiją. Tai turi būti ir toliau tyrinėjama, bet gana lėtai, tam reikalui kasmet skiriant tik 10% daugiau lėšų negu pereinamais.

Kaip žinia, prezidentas Reaganas siūlo sovietams susilaikyti 7 metus nuo tos gynybos įvedimo į rikiuotę, sovietai siūlo susilaikyti 15-20 metų, o šie buvę pareigūnai siūlo vidurkį — 10 metų. Jie mano, kad pabaigoje šio šimtmečio būtų įmanoma apginti kai kurias vietas, tačiau iki apgynimo visos JAV teritorijos dar praeis keliasdešimt metų. Jie be to siūlo grįžti prie mažos vos 37.000 svarų raketos statybos, žinomos, Midgetman vardu. Būdamas nesunki ji gali būti lengvai kilnojama iš vietos į vietą ir todėl sovietų sunkiai sunaikinama. Tai būtų JAV atsakymas į sovietų įvedimą į rikiuotę 70 SS-25 raketų, kurios yra panašios į Midgetman raketą. Reagano administracija laiko tas SS-25 raketas neleistinas 1979 m. sutarties, kuri apie jas visai nekalba. Sovietai aiškina, kad jų SS-25 tėra tik naujesnis modelis senos SS-13 raketos. Mažų kilnojamų raketų susekimas varžovo teritorijoje yra labai sunkus.

★

Atstovų Rūmų ir senato atitinkamos komisijos pagaliau priėmė mokesčių reformos projektą, kuris greičiausiai rugsėjo mėn. bus abiejų Kongresų rūmų patvirtintas ir prezidentas pasirašytas. Daugumai mokesčių mokėtojų jis nepadarė didelio skirtumo, o kaip jis atsilieps į bendrą ūkinį gyvenimą — nuomonės skiriasi. Tai paaiškės tik po metų ar kitų — 1988 metais ar net vėliau.

APDRAUDOS reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į **OBELENIŲ** apdraudos įstaigą — 6181 Mayfield Road, Suite 203, Mayfield Hts., Ohio 44124. Skambinti **ZENONUI** arba **SAULIUI** (216) 442-6810.

■ Iš kitos pusės

Liepos 24 d. jau rašiau šioje vietoje apie Vito Areškos aimanas LITERATŪROS IR MENO birželio 14 d. Nr. dėl jo neįsileidimo į šį kraštą. Dabar Areškos straipsnį persispausdino paskutiniai AKIRAČIAI, bet ne su L-M įvedamom pastabom, iš kurių paaiškėja to str. tikslas, bet savo komentaru. Jame sakoma:

"... procedūra atsikviesti gimines ar pažįstamus iš SSSR į JAV — nesudėtinga. Kvietėjas užpildo trumpą anketą gautą iš sovietų konsulato, garantuojančią svečio išlaikymą ir JAV notaro akivaizdoje ją pasirašo. Po to anketa notarizuojama, pristatoma apskrities savivaldybei, kuri patikrina ir užantspauduodama anketą patvirtina notarizaciją."

Be reikalo jie aiškina, ta procedūra yra žinoma tūkstančiams žmonių, kurie ją jau išbandė. Tuo domina kitas klausimas, kas vyksta Lietuvoje, iš kurios tik kai kurie yra išleidžiami čia paviešėti? Kartais pakvietimai nusiunčiami net kelis sykius, bet retokai toks dažnas klubinimas duoda gerų rezultatų. Pasitaiko ir labai dažnai atvažiuojančių, kas sukelia visokių spėliojimų. Savaimė aišku, kad pakvietimo atmetimas niekam neaiškinamas.

Po to Akir. rimtai supyksta:

"Jeigu ši prieš Lietuvos ir kitų sovietų valdomų tautų kultūrininkus nukreipia diskriminacija yra sąmoninga politika, tai rodytų, kad Reagan'o-Shultz'o absurdo teatre galima susilaikyti ir dar keistesnių scenų: šiandien mūsų aplankyti neleidžia draugams, rytoj gali neleisti ir giminėms."

Tikrai? Daugumas sovietų neišleistų asmenų buvo kviečiami kaip tik giminių!

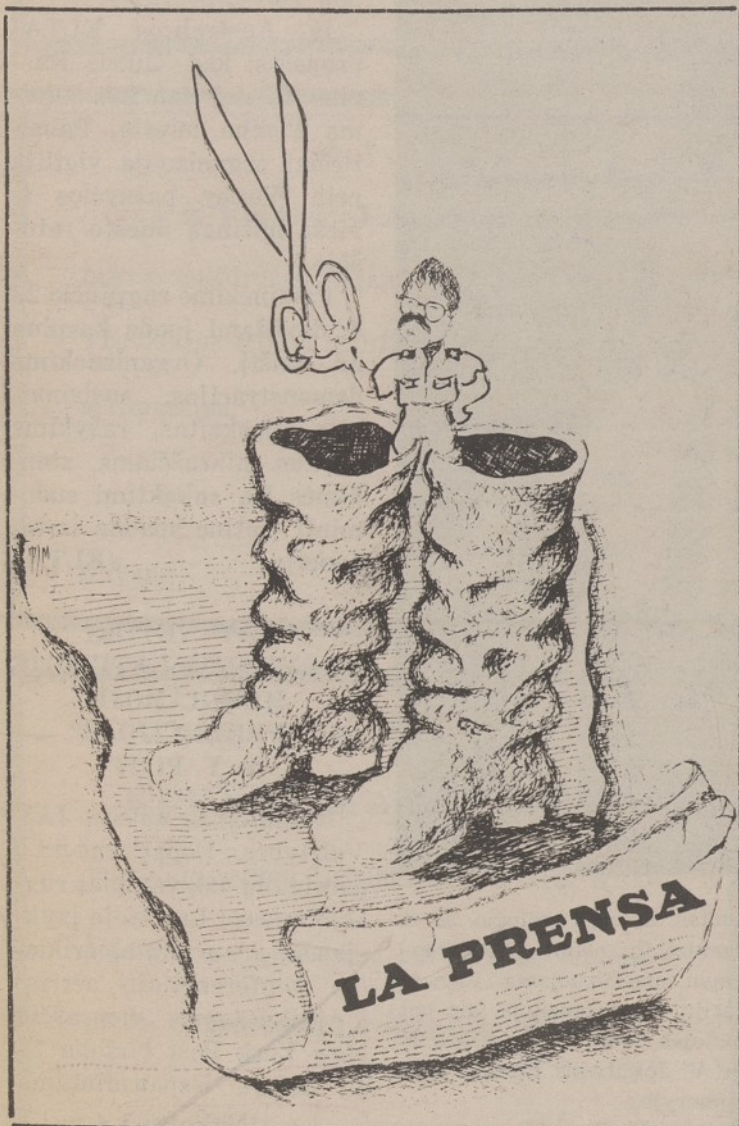
Beje, tą klausimą Valstybės departamente Pabaltijo skyriuje kėlė ir Bendruomenės atstovai, kurie pagal liepos 30 d. DRAUGĄ pastebėjo:

"... kad technologinės srities specialistams nedaromos jokios kliūtys vykti Amerikon, kai tuo tarpu kultūrininkams taikomi kitokie standartai."

Čia turbūt mūsų šio buvo samprotaujama, kad jei iš Amerikos išvagiama techniškos paslaptys, tai verčiau neįsileisti griežtųjų mokslų žmonių, nes kultūrininkai mažiau pavojingi. Dėl to, žinoma, galima ginčytis. Daugumas šnipų yra humanitarinio išsilavinimo, kurie nusi-perka kas reikalinga iš technikų. Pagaliau ir pats Areška, be abejo partinis, negavęs leidimo čia įvažiuoti pasitarnavo sovietinei propagandai, savo patirimą parašydamas L-M redakcijai. Toji iš savo pusės aiškina, kad tai pavyzdys, kaip Amerikos politikai, garsiai šaukdami apie žmogaus teises, patys jas paneigia.

Čia tai tikras absurdo teatras.

(vm)

Nicaragvos diktatorius Ortega, įsilipęs į Stalino batus, įvedė spaudos cenzūrą.

Let the little children come to me.

—Mark 10:14

ST. JOHN OF GOD BROTHERS
"Serving God's Special Children"

The Healing Power of Christ takes many forms in today's world. One such form is a ministry to mentally handicapped children and their families. For over 400 years the **Brothers of St. John of God** have brought God's love to handicapped people and their loved ones.

Clip and Mail
Father Fintan Whitmore, O.H.
St. John of God Brothers
532 Delsea Drive
Westville Grove, New Jersey 08093
(609) 848-4141

Write today
for more
information

Please tell me more about becoming a
Hospitalier Brother.

Name _____ Age _____
Street _____
City _____ State _____
Zip _____ Phone _____

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVAP. O. BOX 03206
CLEVELAND, OHIO 44103
TEL. (216) 431-6344

6116 ST. CLAIR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: VYTAUTAS CEDGAUDAS
DIRVA (USPS 157580)POSTMASTER: Send address changes to DIRVA,
6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103.Second-class postage paid at Cleveland, Ohio. Published Weekly
by American Lithuanian Press Radio Ass'n. VILTIS Inc. Subscription
per year \$17.00. Single copy 35 cents.

Prenumerata metams \$17.00, pusei metų \$9.00 • Atskiuro numerio kaina 35 centai • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomone • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Ko laukia Maskva?

Šiuometinėje didžiųjų galbių politikoje, svarbus skirtumas tarp Maskvos ir Washingtono yra tas, kad vienoje pusėje randasi valdovas, kuriam prieš akis yra neribotas valdymo laikas, iki senatvės jo dar jauną energiją po daug metų įveiks, o kitoje pusėje, Washingtono, stiprios Reagano asmenybės galią rubežiuoja ir jo amžius, ir pati sistema, kuri numato periodinę prezidentų pakeitimą balsavimų keliu.

Kadangi tokiose apstovose Gorbačiovas žino, kad laikas yra jo pusėje, ir kadangi Reaganas daug kur pasaulyje sovietų ekspansijai kelią užkirto, šiuo metu regime tam tikrą sovietų savanorišką "užsisaldymą", tose pasaulio vietose, kuriose Kremlius jau buvo sau paruošęs tinkamą dirvą. Gaunasi išpūdis, kad Kremliuje viskas pavirto į laukimą, iki Reaganas "supasuos".

Kai sekė žmogus dieną iš dienos politinius pranešimus, pastebi, kad ginklų atžvilgiu, sovietų stačiai isteriška kova prieš Reagano erdvės "karą" yra atviras prisipažinimas, kad jiems tas "erdvės karas" yra nepasiekiamas. Prancūzų spauda, kuri paprastai yra gerai informuota apie sovietus, rašė neseniai, kad rusai yra įtraukę 4,000 žmonių, — mokslininkų, technikų, ekspertų, — tam, kad sukurti naują laserio šaudymo bateriją, skirtą Reagano "erdvės karo" ginklams numušti. Sovietų pinigai siunčiami tam, kad remti ir kontroliuoti vakaruose "pacifistų" organizacijas, irgi nurodo, kad Kremliaus padėtis ginklų srityje nėra pavydėtina.

Pietų Amerikos žemyne, po to, kai sovietų statoma svarbi Grenados bazė buvo paimta Amerikos kariuomenės, sekanti numatyta bazė, jau pačiame Pietų Amerikos žemyne, olandų Guayanoje, buvo laikinai pamiršta. Prieš kelis metus, olandų Guayanoje jėga pa-

ėmė valdžią Kubai palankus diktatorius Bouterse, tačiau po Grenados įvykių, Bouterse pasitraukė į "tylos" laikotarpį. Lietuviškai sakytume, kad tupi, kaip pelė po šluota. Panašiai yra ir britų Guayanoje. Atrodo, kad geografiniai, abu kraštai yra sovietų numatyti kaip patogios bazės, bet politika taip susidėjo, kad dabar reikia tylėti ir laukti.

Centro Amerikoje, nežiūrįnt visų rašymų ir įvykių, irgi gaunasi išpūdis, kad sovietams tikrai rūpi išlaikyti status quo. San Salvadoras užšalo ribotame civiliniame kare, kuriame sukiličiai tikrai stengiasi išlaikyti tai, ką jau turi. Dėl Nikaragvos, viskas yra daroma iš Kubos ir sovietų pusės, kad tikrai išsilaikyti, iki ateis jiems geresni laikai. Regis, kad visoje Centro Amerikoje sovietinis parėdymas yra "nepaleisk to, ką jau turi, tylėk ir lauk".

Kubos atvejį irgi darosi įdomus, kai pastebima, kad šiuo metu Fidel Castro ruošia didelę ofensyvą tam... kad pritraukti turistus į savo salą. Kanadoje ir Angilijoje, bei kitose vakarų Europos valstybėse, yra vedama agresyvi "turistinių kelionių į Kubą" kampanija. Pačioje Kuboje, numatoma statyti didelis uždaras turistinis kompleksas prie vieno iš gražiausių salos pajūrių, tam, kad turistai būtų vežami tiesiai iš aerodromo į tą jiems pastatytą "uždara kurortą", kuriame viskas bus tik doleriais mokama, ir kuriame būdami, turistai nė nepastebės, kad jie yra komunistiniame krašte. Čia irgi, pagrindinis šūkis yra: "gaudyk dolerį, tylėk ir lauk".

Persikėlus į kitus žemynus, randame panašią padėtį. Afrikoje, jau pasisavintos Angolos, Etiopijos ar dalies Čado, bei dalies Yemeno žemės, paverstos į paritizanų pasipriešinimo sritis, tėra labai lėto ir atsargaus sovietų ištvirtinimo objektai. Viskas yra atliekama galimai tyliau. Jau-

čiasi tam tikra baimė, per staigiai pajudėti. Net aiškus ir strateginiai labai svarbus objektas, Pietų Afrika, yra sovietų traktuojamas iš lėto, tylomis, — taip lyg būtų nokinamas lėtai tirpsiantis vaisius.

Azijoje, tam tikra, irgi atsargi, padėties stabilizacija iki šiol apsaugojo Tailandiją, kurios dienos prieš Reaganą jau atrodė suskaičiuotos. Na, o pranešimas, kad sovietų kariuomenė "atsitrauks" iš Afganistano, jei nieką, absoliučiai nieką neįtikino, yra ženklas, kad net Afganistano karas eina "atsargumo" keliu.

Taigi belieka užklausti: ko, konkrečiai, sovietai laukia? Savaime aišku, jie laukia, kad Reaganas užbaigtų savo prezidentavimo laikotarpį ir tikisi, kad amžius jam neleis toliau atsiduoti politikai. Tas irgi reiškia, kad sovietai tiki, jog Reaganui pasitraukus, su laiku tolimesnės JAV valdžios bus silpnesnės už dabartinę, net tuo atveju, jei to susilpnėjimo sovietams reikės laukti dešimtį ar daugiau metų. Gorbačiovas tam laiko turi.

Didelė kliūtis sovietams būtų Busho kandidatūra sekančiam prezidentavimo laikotarpiui. Buvęs CIA direktorius ir artimas Reagano bendradarbis yra turbūt tas žmogus, kuris artimiausiai laikytusi dabartinės Reagano politinės linijos. Taigi sovietams, greta dabartinio "laukimo", svarbiau už viską yra pakirsti Busho galimybes tapti prezidentu, ar bent paruošti dirvą laikotarpiui "po Busho".

Jei visa, kas yra aukščiau išdėstyta, yra pripažįstama, kaip logiškos galimybės, tai tuo pačiu tenka pripažinti, kad dar niekada istorijoje nebuvo uždėta tokia didelė moralinė našta savo tautos atžvilgiu, kaip šiuo metu demokratų partijai, kuri — kokį kandidatą beparinktų sekantiems rinkimams, — atsiras pavojus, jei dirbti ne sau, o sovietams. Noras sudaryti radikaliai Reagano politikai tam tikrą politinę "atsvarą", galimybė, kad su laiku, reaganizmas iššauks krašto viduje reakcija, kuri labiausiai pasireikš juodųjų balsavime, reikalas, kad demokratų partija ta reakciją kanalizuoju taikiau būdu, — yra be abejo, didžiųjų demokratų, kaip O'Neil, tikslas. Tačiau sovietų sutramdymas pasaulinėje arenoje, yra Reagano nuopelnas ir opozicijos partija, demokratai, gali būti išstatyti į to, kas jau yra atsiektą, naikintojo padėtį.

Toks bent, gal kiek iškreiptas, stojasi prieš akis bendras vaizdas.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

IŠSAUGOKIME KULTŪRINES VERTYBES

Antanas Juodvalkis

Istorijoje nėra žinoma, kad didžioji tautos kultūrinių ir visuomenininkų dalis būtų pasitraukusi iš savo tėvynės ir pasirinkusi tremtinio dalį. Dažni atvejai, kai pavieniai rašytojai, dailininkai, mokslininkai palieka savo tėvynę ir apsigyvena svetimuose kraštuose, tikėdamiesi rasti palankesnes sąlygas savo kūrybai, bet tokio masinio pasitraukimo, koks įvyko pastarojo karo pabaigoje, užliejant raudonajam tvanui Lietuvą ir kitus kraštus, dar nebuvo. Pirmojo karo pabaigoje, išgalint Rusijoje komunistinei diktatūrai, dalis kilmingųjų pasitraukė į Vakarų Europą, gelbėdamiesi nuo sunaikinimo, bet jų tarpe nebuvo tiek daug intelektualų, kaip pastarojo karo išvadoje.

Lietuvių tauta 1918 metais kėlėsi iš vergijos ir pradėjo kurti savarankišką valstybę ir per trumpą nepriklausomybės laikotarpį išaugo nauja kūrybinga lietuvių karta. Suklestėjo švietimas, literatūra, dailė, muzika, mokslas ir visuomeninė veikla. Amžiais kaimynų lenkų ir rusų gujamas ir niekinamas lietuvis, atgavo pasitikėjimą savimi ir nusikratė dvarų bei klebonijų brukamomis svetimybėmis.

Užliejusios rusiško komunizmo ordos, nutraukė nepriklausomybės siūlą ir pradėjo naikinti lietuvių tautinę kultūrą bei pačius kūrėjus. Nenorėdama vergauti okupantui, lietuvių šviesuomenė pasitraukė į Vakarus, vildamasi sugrįžti. Negalėdami grįžti, lietuviai pasklido po laisvąjį pasaulį ir savo genijų skyrė savosios tautos kultūrai bei švietimui skleisti.

Istorijoj dar nežinomas toks atvejis, kad išeivijos sąlygomis būtų išleista 37 tomų lietuviškoji ir 6 tomų anglų kalba enciklopedijos, 4 tomai "Mūsų Lietuva", 6 (7) tomai "Lietu-

vos bažnyčios", 4 tomai "Lietuvių literatūros istorija", kelios knygos Lietuvos istorijos, Literatūros metraščiai, LRK akademijos 30 tomų, vertingų atsiminimų keletas tomų, dailiosios literatūros ir poezijos šimtai leidinių su tūkstantiniais tiražais, tūkstančiai dailės darbų.

Knygoms ir dailės kūriniams priglauti reikalinga tinkama vieta ir apsauga. Dalį lituanistikos priglaudė universitetų bibliotekos (Kent, Philadelphijos, Ilinoiso ir kt.), dalis randasi privačių asmenų saugyklose, dalis atrado kelią į viešiančius archyvus (Pasaulio lietuvių, Jaunimo centre, vienuolynų, Alkos, Balzeko ir kt.), bet didžiausioji dalis, esanti privačių asmenų namuose, laukia tinkamo sprendimo.

Keturius dešimtmečius klestėjęs išeivijos lietuvių kultūrinis gyvenimas, pradeda pamažu prigęsti. Vyresniesiems iškeliaujant amžinybėn, jų sukauptas kultūrinis lobis dažnu atveju lieka be rimtesnės priežiūros arba pradedamas naikinti. Dažno išeivio namuose per 40 metų susikaupę tūkstančiai tomų lituanistikos, rodančios tų namų šeiminių kultūrinį išprusimą. Šeimų įpėdiniai nevisi rodo tinkamą dėmesį tėvų kultūriniam palikimui ir likviduodami nuosavybes, dalį ar net ir visą lituanistinį turtą palieka naujiems, ne lietuviams, savininkams, kurie be jokio skrupulio išmeta ar parduoda popierio lauzui.

Atėjo metas susirūpinti lietuvių turimais kultūriniais lobiais. Veikiantis Pasaulio lietuvių archyvas Jaunime centre ar rytiniam pakrastyje ALKA, priima visą pristatomą medžiagą, tik reikia tinkamo paskato

(Nukelta į 5 psl.)

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr.,
William J. Jakubs Jr. ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsina
teikianti jaukią atmosferą liūdesio
valandoje. Didelė aikštė automobi-
liams pastatyti.

1939 m. rugsėjo 1

(Atkelta iš 1 ps1.)

Stalino mirties — jis yra labai liguistas — mes su-laužysime Sovietų Są-jungą. Po to prasidės vo-kiečių pasaulio viešpata-vimo aušra."

Britų žvalgyba jau rug-piūčio 17 d. gavo žinių, kad Hitleris yra pasiryžęs pra-dėti karą tarp rugpiūčio 25 ir 28 d. (Iš tikro Hitleris buvo numatęs karą pradėti rugpiūčio 26 d., bet tą datą dėl derybų su Mussolini atidėjo iki rugsėjo pirmos die-nos). Per tą laikotarpį bri-tai naiviai tikėjosi, kad Vo-kietijoje vyksta varžybos tarp radikalų su Ribbentro-pu priešakyje ir nuosaikes-nio Goeringo. Net buvo ži-nių, kad Goeringas žada at-vykti į Londoną rugpiūčio 23 d., kam min. pirm. Chamberlainas davė savo sutikimą. Bet Goeringas ne-pasirodė, nes Hitleris nusi-statė prieš tą vizitą. Iš tik-ro Goeringas po tos Hitle-rio rugpiūčio 22 d. kalbos pradėjo iš džiaugsmo šokti ant stalo. Hitleris buvo įsi-tikinęs, kad anglai ir pran-cūzai neeis padėti lenkams, kai sužinos jo susitarimą su sovietais. Chamberlainą ir prancūzų min. pirm. Da-ladier jis laikė 'vargšėm kirmelėm', kurios jo bijo ir

paskelbs tik blokadą. Dau-giau rūpesčio jam kėlė Mus-solini, kuris delsė pradėti karo žygį ir reikalavo dau-giau karinės medžiagos. Aukštoje vokiečių karinėje vadovybėje gen. Halder ir adm. Reader įspėjo nuo dviejų fronto karo, kuris prasidėtų kai Vokietija puls Lenkiją. Vakarų sostinėse Hitlerio nutarimas puolimą atidėti keliom dienom sukėlė vilčių. Tai lyg patvirtino disidentas buv. Lepeigo bur-mistro K. Georderler pranešimas, kad vokiečių karininkai pasipriešino puolimui. Rugpiūčio 30 d. jis net pranešė:

"Vyr. menadžerio (Hitlerio) nuotaikos keičiasi. Likite stiprūs. Jokio kom-promiso..."

Rugsėjo 1 d. vokiečių da-liniai perėjo Lenkijos sieną, bet paspaust Stalino rankos prie Curzono linijos Hitle-riui taip ir nepasisėkė. So-vietai taip pradėjo smar-kiai ginkluotis, kad Hitleris jau nebegalėjo tikėtis, jog jie dar ilgai laikysis Rib-bentropo - Molotovo pakto nuostatų. Logika jį vertė savo suokalbininką pulti pirmam.

GOVERNMENT JOBS

\$16,040 - \$59,230 / yr. Now Hiring. Call 805-687-6000 Ext. R-5823 for current federal list. (27-34)

INTERNATIONAL

RŪTA PAUPERIENĖ, Įstaigos vedėja

1986 METŲ KELIONĖS Į LIETUVĄ

NR. 8605 RUGSĖJO 12 — RUGSĖJO 26 D.
Iš New Yorko \$1,685.00

Nr. 8607 GRUODŽIO 20 — SAUSIO 3, 1987
Iš New Yorko \$1,471.00

Kelionių maršrutas:

1 diena Maskvoje, 11 dienų Lietuvoje,
2 dienos Helsinkyje.

Kaina (nakvojant dviese kambaryje) įskaito visas susisiekimo išlaidas, viešbučius, maistą, operos, baletu, teatro ar Filharmonijos bilietus, įvairias ekskursijas ir daug kitų priedų.

Šalia įprastinio maršruto, rugsėjo mėnesio ekskursantai lankys Panevėžį. Gruodžio mėnesio kelionės dalyviams bus parūpinami bilietai į specialius naujametinius spektaklius Operos ir baletu teatre arba Filharmonijoje.

Tarpininkaujame, perkantiems automobilius. Kainos:

Volga GAZ 24-10 — 5,600 rb.
VAZ 2107 — 4,470 r.
VAZ 2106 — 4,130 r.
VAZ 21003 — 3,900 rb.
VAZ 21013 — 3,360 rb.

Padedame sutvarkyti dokumentus iškvietimams.

G. T. INTERNATIONAL, INC., P.O. BOX 29163,
CHICAGO, ILLINOIS 60629, USA. TELEFONAI:
(312) 471-1700 arba 471-1702.

Skrendame erdviais „FINNAIR“ lėktuvais.

Eltos žinios...

(Atkelta iš 1 ps1.)

vedamajame, pavadintame "JAV neturi dalyvauti so-vietų okupuotoje Latvijoje į v y k s i a n č i u o s e p o k a l b i u o s e."

Pasak dienraščio, beside-rėdami su sovietais ir be-sistengdami pagerinti san-tykius tarp didvalstybių, a m e r i k i e č i a i "perdažnai praranda savo politinę, strateginę, ir, kartais, mo-ralinę orientaciją. Liūdna, bet atrodo, kad taip vėl at-sitiks." "Įspūdinga" JAV delegacija dalyvaus "nelem-tame įvykyje" — susitiki-me Rygoje, į kurią prieš 46-ris metus įsiveržė sovie-tų tankai.

JAV, rašo N. Y. Post, ne-pripažįsta Latvijos įjungimo į Sovietų Sąjungą, bet susitikimas su sovietų pa-reigūnais Latvijoje įtaigo-ja, kad JAV "pripažįsta, jog sovietinė valdžia Latvijoje teisėta". Tiesa, JAV Vals-tybės Departamentas tvir-tina, jog tai tesas privatus susitikimas, bet "Latvijos gyventojai greičiausiai to nesupras." Nesunku supras-ti, kodėl sovietai pasirinko Latviją kaip konferencijos vietą, bet "amerikiečiai tu-rėtų pasipriešinti šiam mė-ginimui įvylioti JAV į sim-bolišką susitaikymą" (su esama padėtimi). Delegaci-jos nariai "turėtų atsakyti susitikti su sovietų parei-gūnais Rygoje."

"Prieš 46 metus, sovietų NKVD (to laiko KGB) su-ėmė daugiau negu 10,000 latvių intelektualų ir poli-tinių aktyvistų, kurių dau-guma pradingo Gulago gel-mėse. Latvijos parinki-mas... konferencijos vieta padeda ištrinti tą niūrų epizodą iš žmonijos atmin-ties. Negalima leisti, kad tai atsitiktų," užbaigia N. Y. Post vedamasis.

LONDONO "TIMES" APIE IGNALINOS REAKTORIŲ

Nepaisant Černobylio tra-gedijos, gigantiška ir Lie-tuvos aplinkai pavojinga Ig-nalinos jėgainė bus užbaig-ta. Apie tai Londono Times dienraščio birželio 27 d. lai-doje ("Huge Plant sited Near City") rašo Christo-pher Walker. Jis buvo vie-nas iš mažos užsienio žur-nalistų grupės, kuriai, "re-tu atveju", buvo leista ofi-cialiai apsilankyti Lietuvo-je.

Los Angeles vyrų kvartetas

Los Angeles vyrų kvartetas, kurį sudaro Emanuelis Jara-šūnas, Rimtautas Dabšys, Antanas Polikaitis ir Bronius Seliukas, šiuo metu gastroliuojąs Australijoje, atsiuntė iš kengūrų žemės Dirvos skaitytojams sveikinimą.

Pasak britų koresponden-to, 50-čia nuošimčių už Čer-nobylio galingesnis, bet pa-našios konstrukcijos reak-torius pradės veikti dar šiais metais — mažiau kaip 80 mylių nuo Vilniaus. Nuosprendis užbaigti reak-toriaus statybą "sukėlė Vil-niaus gyventojų susirūpini-mą. Vilniuje jaučiamas di-desnis nerimas, negu kito-se Sovietų Sąjungos daly-se, nes iš lenkų radijo ir te-levizijos buvo patirta apie pilną Černobylio katastro-fos apimtį."

Walker cituoja "sovietinį šaltinį", anot kurio "dau-gelis žmonių laiškais išreiškė savo rūpestį Lietuvos Kompartijos Centro Komi-tetui apie tai, kas darosi Ignalinoje. Todėl, partijos vadovai ten apsilankė ir su-grįžę mus užtikrino, kad viskas tvarkoje". Ūkinio planavimo organizacijos va-dovas Bronius Zaikauskas išreiškė pasididžiavimą jė-gainės didumu ir užtikrino, kad aplinka būsimanti apsau-gota: "Mes patenkinti nau-jai įvestomis saugumo prie-monėmis". Jis nepaiški-no, kokios tos "prieemonės", bet korespondentams paro-

dytas jėgainės modelis ne-turėjo įprastinės Vakarų reaktorių apsauginės sienos.

Zaikauskas paaiškino, kad kompartijai nėra kitos išeities kaip sparčiai plėsti branduolinės energijos bazes. Užbaigus Ignalinos jėgainę, Lietuva, iki šiol im-portavusi elektrą, pradės ją eksportuoti į kitas Sovietų Sąjungos dalis.

Anot britų koresponden-to, Lietuvos "užsienio rei-kaų ministerijos" pareigū-nas pareiškė, jog praėjus dviems savaitėms po Čer-nobylio avarijos, respubli-kos sveikatos ministeris pa-sakė ypatingą kalbą per te-leviziją gyventojams apra-minti. Tai buvę reikalinga, nes žinios iš Lenkijos apie ten įvestas saugumo prie-mones Lietuvoje sukėlusios "palaidų gandų". (ELTA)

CARPENTER
Experienced in all phases of home remodeling. Must own truck and tools. Please call
BILL (9-5)
(215) 329-7608 (31-45)

TRUCK MECHANIC

Heavy duty expd. truck mechanic needed. Must have own tools. Salary commensurate with exp., please call for appt. 201-656-5900. (2134)

DOVANŲ PARDUOTUVĖ
PATRIA

2646 West 71st Street,
Chicago, Ill. 60629

Gintarai, tautodailė, laikrodžiai, brangenybės, TV, elektronika, pardavimas ir taisymas. Taip pat didelis pasirinkimas prekių siuntimui į Lietuvą. Galima gauti spalvotas video juostas iš VII Tautinių šokių šventės.

Savininkai Fr. ir A. Šlutai,
telef. (312) 778-2100

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkas J. Mažeika

Cia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

KŪRYBA IR MOKSLAS

Atviras laiškas profesorui

A. Klimui Jūratė Statkutė de Rosales

Šis Jūratės Statkutės de Rosales laiškas buvo nusiųstas Tėviškės žiburiams, kurį redaktorius autorei gražino, pasitebedamas, kad atsiliepimo forma nėra priimtina ir prof. A. Klimo vanojimas nieko neišsprendžia.

Gavusi T. Žiburių numerius 21 ir 22, kuriuose pasirodė Antano Klimo atkirtis man nepažįstamai Agnei Lukšytei, jau antrą kartą buvau priversta nustebti skaitydama Rochesterio Universiteto profesoriaus Klimo tokius sakinius, kurie tarptautinėje spaudoje būtų buvę nepriimtini. Galvoju, kad ir Tėviškės žiburiai, ir visa lietuvių išeivijos spauda, niekuo nėra prastesnė už tarptautinę spaudą, tuo labiau, kad Tėviškės žiburiai, mano galva, yra įdomus ir rimtas savaitraštis. Taigi nustebimo būta nemažo.

Tenka pabrėžti, kad Lukšytė rašė savo straipsnį Tėviškės žiburiams laikydamasi įprastos etikos: dėstė savo asmenišką nuomonę, neįžeidinėdama nei vieno asmens. Gi Antanas Klimas jai atsakė sekančiais žodžiais: "toks rašinys gal geriau būtų tikęs į juokų skyrių", arba "rašė gryniausią nesąmonę", arba vėl net pakartotinai "tai tokių nesąmonių nebūtų prirašiusios".

Kadangi ir Lukšytės ir prof. Klimo rašiniai lietuvių tiesioginiai mano knygą "Baltų Kalbų Bruožai Iberų Pusiasalyje", tegaliu apgailestauti, kad Klimas, vieton rimtai nagrinėjęs tasakas į tašką mano patiektus dokumentus, griebėsi netiesioginio kelio ir puolė Agnė Lukšytę, kuri nėra tos srities specialistė ir kurios didžiausia nuodėmė berods buvo ta, jog ji supainiojo du panašiai skambančius žodžius: arijai ir arijonai. Ir Klimas ir aš žinome, kad ne tame yra reikalo esmė. Klausimas yra ne Lukšytės straipsnyje, o tikrai viename pagrindiniame punkte, nuo kurio viskas kitka priklauso: ar gotai buvo germanai, ar baltai. Prof. Klimas, išėjęs vokišką mokyklą, teigia, kad jie buvo germanai. Aš pati, savo knygoje, paėmusi gotų į Ispaniją atsineštą žinyną, teigiu, kad jie buvo baltai.

Kartoju: ne Lukšytės laiške glūdi reikalas ir siūlau profesorui Antanui Klimui kiek aiškiau pasisakyti ryšiumi su Wulfilos biblija,

kurią jis savo straipsnyje cituoja kaip įrodymą, kad "gotai buvo 100% germanų gentys" (jo žodžiai).

Turbūt nepaskaitė profesorius Klimas, tvarbius mano knygos skyrius apie jo cituojamos Wulfilos biblijos geografinę kilmę. Ši biblija buvo surašyta padunojuje, vietovėse kuriose gyveno tuo tikslu istorijos momentu, sugriuvusios gotų imperijos bėgliai, išsivežę egzilinę "gotų" vardo vyriausybę, bet kurioje pagrindinis gyventojų klodas buvo nuo seno germaniškos gentys. Anie pabėgėliai gotai, kurie išlaikė ten savo vardo valstybę, buvo kilmės, pagal mano rastą XIII amžiaus pradžios kroniką, iš Pabaltijo. Dar blogiau: ta pabaltiečių, gintaro prekybininkų, tauta, vis pagal aną viduramžių kroniką, kadaise buvo sukūrusi imperiją, kurios rubežius aprašo anie XIII amžiaus Ispanijos skribai sekančiai: valstybė "ribojasi su Germanija iš vakarų pusės... siekia rytų pusėje geltonodžių tautas ir... Kaspijos jūros krantą, vakaruose germanus ir Vyslos upę, ir pietuose Ponto (Juodoji jūra) ir gale Dunojaus upės žemupį ir ten pasibaigia." Priedu dar paaiškinta, kad pradžioje tos žemės yra kalnai, kurie vadinasi Rifeos (graikiškas Uralo kalnų vardas). Taigi Wulfilos biblija buvo tikrai didelės imperijos vieno vakarinio pakraščio dokumentas, kiek tai liečia jos geografinę kilmę. Ji buvo surašyta netrukus po imperijos žlugimo, kai pati imperija jau buvo susiskaldžiusi, bet įvairios jos dalys dar tebevartojo buvusį "gotų valstybės" pavadinimą. Tokiose sąlygose, galvoti, kad visoje imperijoje buvo kalbama ta pačia kalba, yra gana negyvenimiškas daleidimas. Priešingai, yra visai natūralu galvoti, kad ten, kur buvo Dunojaus upės kelio išėjimas centro Europos gyventojams į Juodosios Jūros prekybos kelius, vietinių gyventojų kalba buvo persunkta germaniškais elementais.

Palyginimui, galima duoti sekantį pavyzdį: ar mūsų laikais išleisti JAV-bių įstatymai Puerto Rico gyventojams jų pačių kalba, t. y. ispaniškai, galėtų atityje būti naudojami kaip visų JAV-bių kalbos pavyzdys? Ar šiandieną, pav. Kirgizų TSR surašytas sovietų

statutas, vietinėje kalboje, galėtų būti pristatytas kaip visos Sovietų Sąjungos kalbos pavyzdys?

Reikalavimas, kurį yra būtina padaryti tokios rūšies polemikose, yra kiekvieno reiškinių ar įvykių tikslios vietovės ir datos atžymėjimas. Mano knygoje išversta kronika — kurios viduramžiais perrašytos gausios manuskriptų kopijos yra prieinamos kiekvienam mokančiam kalbas, apima didelį laiko tarpą ir smulkiai aprašo daugybę istorinių įvykių. Jokie apibendrinimai čia negalioja, nes kiekvienas įvykis turi savo datą, geografinę vietą, ir tikslų istorinių apytovų atžymėjimą.

Ta pačia proga, būtų įdomu, jei profesorius Klimas, kuris turbūt netiki šiai XIII-me amžiuje surašytai kroni-

kai, paaiškintų, kokių būdu kronika, kuri aprašo du tūkstančius metų gyvavusios valstybės istoriją, pajėgė taip tiksliai sutapti su visa tai, ką šiandieną mums teparodo naujausios archeologinės žinios, atidengtos xx-to amžiaus antroje pusėje?

Dėl aiškumo, pridėdau pilną tekstą mano knygos skyriaus apie Wulfilos bibliją, kurios neapgalvota interpretacija nuvarė į akligatvį vokiečių kalbotyrą ir Europos praeities pažinimą.

* * *

Profesorius Antanas Klimas Tėviškės žiburių laikraščio numeriuose 21 ir 22, patiekė V-ame amžiuje parašytos Wulfilos biblijos ištrauką kaip įrodymą, kad "gotai buvo 100% germanų gentys". Ta proga perrašau savo knygos "Baltų Kalbų Bruožai Iberų Pusiasalyje", vieną iš daugelio vietų, kuriose tenka užsiminti apie Wulfilos bibliją. Mano knygos psl. 132-134.

GOTŲ TAUTOS ISTORINĖ SAMPRATA

Senosios Romos laiku surašytų gotų istorijų keletas yra dingę. Iš keturiadesimties visuotinės istorijos tomų Diodoro Siculos, keliauninko ir erudito, mirusio m. 20 m. pr. Kr., teliko tik keli pirmieji tomai. Iš jų galima spręsti, kad Diodoras buvo gerai susipažinęs su gotų kultūra bei praeitimi. Kita plati gotų istorija, kurią parašė m. 230 m. po Kr. Romoje gyvenęs mokslininkas Dio, irgi dingio. Dio, pasakojama, vadinęs gotus kultūringiausią ir labiausiai išmoksintą pasaulio tautą.

Gotų invazijos į Italiją laikais šeštame a. po Kr. gyvenęs Kasiodoras esą buvo surašęs paties gotų erudito karaliaus Teodoriko asmeniskai jam diktuočią gotų istoriją. Irgi ta mūsų nepasiekė.

Kas išliko? Išliko Prokopijaus, Orozijaus ir gausių kitų autorių įvairūs pasakojimai apie Bizantijos bei Romos kovas su gotais.

Išliko Jordano gotų istorija, kuri esanti Kasiodoro didžiosios gotų istorijos santrauka surašyta m. 550 metais po Kr.

Dar liko Šv. Izidorius nedidelė „Historia Gothorum“, kurios neretas sakinytis yra pažodžiui perrašytas iš Orozijaus. (Šv. Izidorius gimė m. 570 m., mirė 636 m. po Kr., o Orozijus gyveno šimtmečiu anksčiau.)

Išlikusieji raštai visi turi bendrą bruožą: jie pradeda gotų istorijos pasakojimą nuo labai tolimos senovės. Jordanas gotų imperijos atsiradimą datuoja pusantro tūkstančio metų prieš Kristų. Šv. Izidorius teigia tą patį. Senosios gotų istorijos mini gotų kovas su Egipto senąja imperija, su Graikija, su Roma ir su Bizantija.

Šitaip nušviesta didžios senovės gotų istorija gana ištikimai buvo kartojama Europoje ir ypač Ispanijoje iki XVII a. vidurio. Vėliausi autoriai, priklausę šiai „tolimos gotų senovės“ mokyklai, turbūt bus Ispanijoje gyvenę Pedro del Meija ir Iulian del Castillo. Pastarojo „Historia de los Reyes Godos que uinieron de la Scythia de Europa“ (Madrid, 1624) yra vienas paskutinių veikalų, dėsciusių Ispanijoje gotų istoriją pagal senąją tradiciją.

XVII a. viduryje buvo pradėtas naujas ir skirtingas gotų istorinių aprašymų laikotarpis. 1665 metais buvo paskelbtos Europoje pirmosios ištraukos iš surastos vyskupo Wulfilos biblijos, rašytos ketvirtą šimtmetį sengermaniškais bruožais turinčia gotų kalba. Kiek vėliau, kalbininkas Ithre išleido Upsaloje savo „Glossarium Suio-Gothicum“ (1769 m.), parašytą, atlikus nuodugnią Ulfilos kalbos studiją. Ithre pripažino, kad Wulfila rašęs sengermaniškai tarme. Ithres nuomonę netrukus patvirtino gausūs Anglijos, Vokietijos ir skandinavų eruditai.

Nuo to laiko įsigalėjo įsitikinimas, kad gotai buvę germanai. Jei kai kurie istorikai dar bandė ginti bent dalinai senų didžių karų teoriją, tai, laikui bėgant ir daugėjant istorinės medžiagos nagrinėjimams apie centro Europos germanus, gotų senosios istorijos pasakojimai pamažu tapo vienas po kito paskirti į „išsigalvojimų“ kategoriją.

Prarają tarp gotų istorijos sampratos iki 1665 m. ir po 1665 metų gal ryškiausiai nejučiomis iliustravo vokiečių istorikas Walter Götze. Smulkiai surašęs XX a. pradžioje atstatytą gotų istoriją, Götze pasisakė neradęs „nei vieno“ ankstyvųjų viduramžių istoriko, kuris nebūtų klydęs, kalbėdamas apie gotų kilmę. Šis sakinytis, kurį užtikame Götze Visuotinės Istorijos trečiajame tome, iškelia nerimą nešančią klausimą: kas klydo? Gotų laikais gyvenę asmenys ar pusantro tūkstančio metų vėliau rašę istorikai?

Atsakymo į klausimą tenka ieškoti Alfonso El Sabio raštuose. Trylikto šimtmečio pradžioje, Kastilijos ir Leono karalius Alfonsas X, pramintas „El Sabio“ (išmintus), pavedė specialiai sudarytai mokslininkų komisijai suredaguoti vadinamąją „Crónica General“, t. y. visą pirmąją Ispanijos kroniką. Kadangi tuometiniai Ispanijos valdovai bei diduomenė, jų tarpe ir pats Alfonsas X, buvo tiesioginiai gotų palikuonys ir tuomi didžiavosi, svarbią dalį pirmosios Ispanijos kronikos užėmė gotų tautos istorija, kurios pirmieji skyriai siekia Egipto senosios imperijos laikus.

(Nukelta 1 6 psl.)

ISSAUGOKIME KULTŪRINES...

(Atkelta iš 3 psl.)

ir platesnės informacijos, o taip pat ir tinkamos talkos. Dar turime šviesių ir pajėgių pensininkų, kurie tinkamoje vadovybėje, galėtų padėti tvarkyti pristatytą medžiagą. Vyresnio amžiaus žmonių ar jau įpėdinių paveldėtos knygos bei žurnalai, mielai perleidžiami kitiems. Tą parodė Vasario 16 gimnazijai po gaisro vykdytas knygų vajas, LB soc. reikalų tarybos įsteigtas knygynėlis. Per trumpą laiką buvo sunėsta tiek knygų, kad neturėjo kur dėti ir vajų sustabdė.

Paskatinus turimą lituanistiką atiduoti veikiančioms archyvams, bematant susidarys dešimtys tūkstančių knygų ar žurnalų komplektų. Tų pačių knygų gali susidaryti po keletą dešimčių vienetų, todėl sudarius kelias ar keliolika bibliotekų, kitas tektų atidėti į šalį, nes jų laikymas būtų beprasmis. Jeigu jau šiaurės Amerikoje tenka susirūpinti lituanistikos likimu, tai Pietų Amerikoje lietuvių samprata ir dėmesys lietuviškai knygai yra beveik nulinis, nes ten tėra labai mažai naujųjų ateivių, o jaunuomenė nemoka nei lietuviškai skaityti nei kalbėti. Viena kita išimtis, nepakeičia padėties.

Kiek geresnė padėtis yra lietuvių dailininkų sukurtų meno turtų. Paveikslas ar skulptūra puošia namus, nežiūrint kieno jis sukurtas. Dažnu atveju ir paveldėtojai meno kūrinis pasilaiko, ir neišmėto, kaip knygas. Dailės darbams globoti turime čiuurlionio galeriją, o dabar bandome steigti ir meno muziejų. Idėja graži ir remtina, bet iki realybės dar labai toli. Jau turimieji lietuvių menininkų darbai reikalauja atitinkamos globos, priežiūros ir lėšų, o jų labai trūksta, nes neturime valstybinės finansų ministerijos.

Atitinkamos mūsų institucijos daugiau dėmesio turėtų kreipti į jau turimas patalpas (Jaunimo centrą, Chicagoje, ALKĄ, Balzeko muziejų, vienuolynus ir kt.), bet nesirūpinti dar naujais pastatais, kurių įsigijimas ir išlaikymas yra labai brangus. Esami riboti išteklių reikalingi panaudoti turimų patalpų išlaikymui ir kultūrinių lobių tvarkymui.

Išėivijos lietuvių kultūrinis lobs prašosi greitos tinkamos globos ir apsaugos.

A. Juodvalkis

Atviras laiškas profesoriui A. Klimui...

(Atselta iš 5 psl.)

Ši gotų kronika turi ypatingą privalumą: tai yra vienintelis pasiekęs mūsų laikus dokumentas, surašytas gotų kraujo žmonių. Anksčiau minėtos mus pasiekusios gotų istorijos visos buvo užrašytos kitos tautybės žmonių, kurių keli, pvz. Orozijas ar Prokopijus buvo atviri gotų priešai. Kasiodoras buvo romietis, o Jordanas — alanas, t.y. sarmatų giminės, ne gotų. Sv. Izidorius buvo Kartagos provincijoje gimęs Ispanijos romietis, ėjęs vestgotų karalių dvare oficialias ryšininko su Roma pareigas.

Tolydinis trijų šimtų metų įsitikinimas, kad be Wulfilos biblijos negali būti rimto gotų kilmės tyrimo, sukėlė norą sužinoti, ką apie Wulfilos bibliją sakė pačių gotų kronika?

Alfonso X kronika toje vietoje rašo apie Kristaus mokslą platinusį vyskupą Gundelę (ne Wulfilą), išvertusį gotų egziles laikais Šventąjį Raštą į Dunojaus žemupio gotų kalbą, t.y. į kalbą tos gotų imperijoje buvusios valstybės, kuri tuomet jau apie du tūkstančius metų buvo pagrindinis centro europiečių išeities punktas į Juodosios jūros vandens kelius. Šios tūkstantmetės gotų imperijos bazės kalba neišvengiamai turėjo būti persunkta centro Europos kalbiniais elementais, ką tiksliai paliudija Wulfilos bibliją, prileidžiant, kad Wulfila ir Gundelė buvęs tas pats asmuo (liet. kalba gundyti ir vilioti yra sinonimai).

Jei yra suabejojama, ar Grundelė ir Wulfila buvęs tas pats asmuo, vis lieka tai, kas yra žinoma apie Wulfilos bibliją, būtent kad ši iš tiesų buvo parašyta gotų egziles laikais Dunojaus žemupio žemėse.

Įdomu pastebėti, kaip svarbu tokiais atvejais išlaikyti globalinę istorinės eigos perspektyvą ir suprasti kiekvieno istorinio fakto santykinę vertę ryšyje su kitais faktais. Paskutinius šimtmečius naudotas centrinis gotų kilmės tyrimams faktas — Wulfilos bibliją, sudarė tą specializacijos punktą, kuris vedė į akligatvį.

Alfonso X gotų kronikos skyriai istorikų dėmesio iki šiol nesusilaukė. Tam iš dalies kliudė vyraujantis įsitikinimas, kad gotai buvę germanai. Kronika, kuri gotus vadina gudų vardu, o germanus — buvusius kita tauta, priešinosi bendram mūsų laikų įsitikinimui.

Tačiau pagrindinė priežastis, dėl kurios ši kronika buvo pamiršta, greičiausiai bus kronikoje aprašytų įvykių tapatybė su baltų archeologijos duomenimis. Kol baltų archeologija buvo tamsoje — o tokia ji buvo tik prieš kelerius metus — kronika ir su geriausiais norais negalėjo būti suprasta.

Kronikos įvertinimui kliudė ir pati pasakojimo pradžia, patiekianti smulkų Baltijos pajūrio į rytus nuo Vyslos žiočių aprašymą. Vakaruose mažai žinomos Aismarių ir Neringos formacijos pavertė šį skyrių į nesuprantamą tekstą. Baltijos gintaras, pavadintas kronikoje „šafраниų akmenų“ vardu, kai kuriose kronikos kopijose buvo skribų paverstas į safirus; ši klaida galutinai numušė kronikos patikimumą, nes prie Vyslos žiočių safirų nėra ir nebuvo.

Dėl šių priežasčių, Alfonso X surašyta gudų kronika buvo naudota kalbotyrai, bet istorijos mokslo ji buvo ignoruota.

Šiuo knygos ištrauką baigiu.

* * *

Mes šiandieną jaudinamės matydami, kaip Lietuvoje mūsų prieauglis yra indoktrinuojamas sovietinėje dvasioje. Jaudinamės, todėl, kad žinome, jog net jei tas prieauglis jaučiasi esąs lietuviškas, tam tikra sovietiška galvosena jau įsiskverbė į jo sąmonę ir darosi nedaloma jo asmens dalis. Taip, yra ko jaudintis, nes pavyzdys, kad ir skirtingas, bet nurodantis

kaip giliai įsminga nuo mokyklos suolo išmokti dalykai, kurie gal jokios logikos neatlaiko, yra antai profesoriaus Klimo tragiškas, skaudus draskymasis, stengiantis neatsisakyti to, kas jam nuo jaunų dienų, germanistikos studentui, buvo įdiegta. Pervertinti faktus naujoje šviesoje yra lyg būti operuojamu be anestezijos, bet — kad ir kaip tas būtų nemalonu, — jei Klimas yra atviras naujovėms, jis turės pro tą procesą praieiti. Linkiu jėgų jam, smūgį pakelti.

PUIKIAUSIUS KAILIUS RASITE

Chicagoje pas vienintelį lietuvių kailininką

NORMANĄ BURŠTEINĄ

185 N. WABASH AVE. CHICAGO, ILL. 60601

Tel. kraitėvės (312) 263-5826; namų (312) 677-8489.

Ne trys, bet keturi...

Aurelija Balašaitienė

...lietuvių centrai, archyvai bei muziejai, kaip "Dirvos" 14 dienos savo straipsnyje rašo Antanas Juodvalkis, diskutuodamas naujai planuojamo dar vieno centro archyvams klausimą. Autorius stipriai abejoja tokio naujo centro Lemonte reikalingumu, stipriai argumentuodamas savo tvirtinimą, išvardindamas jau egzistuojančius ir visuomenės lėšų bei talkos dėka išlaikomus centrus. Čia tenka stipriai palaikyti A. J. nuomonę, kad mūsų visuomenėje jau nebe pirmą kartą grupelė iniciatorių meta idėjas, jas propaguoja ir įpareigoja lietuviškas kišenes tų projektų vykdymui. Jei visuomeninėje veikloje nuolat piktinamės veiklos dvilypumu, tai jau laikas susirūpinti ir nereikalingų projektų siūlymais, ypatingai kai jie koncentruojasi arba vienoje vietoje, arba tik kartoja kitų jau seniai padėtas pastangas, arba net ne visai apgalvotai siūlo planus, kuriems plačioje visuomenėje sunku bus rasti pritarimą. Vietiniai lietuvių susibūrimo centrai, kaip tai yra Chicagoje, Clevelande, Detroite, Los Angeles ir kitose vietovėse, savo uždavinį atlieka puikiai ir tenkinasi savo lietuviškos nausėdijos finansine parama, tuo pačiu konkrečiai lietuviškam visuomeniniam gyvybės uždaviniui teikdami taip būtiną vietinio gyvastingumo dvasią. Neginčytina, kad Chicagoje gyvena didžiausias lietuviškos išeivijos procentas, bet taip pat turime nepamiršti, kad ir kitose vietovėse lietuviai yra susibūrę, veiklūs ir solidarūs. Didelis nuotoliai ne visiems leidžia pasigėrėti kituose miestuose patatytais namais ar centrais, todėl prievartauti, kad koks naujas centras būtų steigiamas Lemonte, kuriam, anot A. J. gyvena tik nedidelis lietuvių skaičius, nėra nei logiška, nei praktiška.

Savo straipsnyje A. J. išvardina tik tris institucijas, kurios rūpinasi lietuviškais archyvais, pabrėždamas, kad jos yra išlaikomos pačių lietuvių. Gaila, kad A. J. pamiršo vieną svarbią instituciją, kurioje yra sukrauti milžiniški archyvai, įtraukti į komplikotą ir platų kompiuterių tinklą ir, kas svarbiausia, be jokių išlaidų lietuviams. Tai Kento Universiteto 1970 metais įsteigti archyvai, kurių išlaikymu, išsaugojimu ir katalogavimu rūpinasi Ohio valstija per Kento Universitetą. Spaudoje buvo plačiai rašoma apie patį archyvą, lietuvių kalbos ir lituanistinių studijų programą bei stipendijų fondą, dabar jau pervir-

šijusį 50 tūkstančių dolerių. Stipendijomis naudojasi mūsų jaunimas, o virš 12,000 tomų lietuviškų leidinių, kurių tarpe esama ir labai retų egzempliorių, patalpintų specialioje vitrinoje po stiklu, kad būtų apsaugotos nuo atmosferinių pasikeitimų, yra pasiekiami tarpuniversitetinio ir bibliotekų kompiuterių tinklo pagalba visoje Amerikoje.

Kadaise kilus diskusijoms dėl lituanistinės katedros steigimo, Kento Universiteto įsisenėjusi ir lietuviams nieko nekaštuojanti programa buvo ignoruojama, bet jos vertės ir dydžio paneigti negalima. Turbūt nė vienas iš A. J. minėtų archyvų negali pasigirti, kad į mikrofilmo juostas pradėta įrašyti visa mūsų periodinė spauda, pradedant Dirva, baigiant Tėviškės žiburiais. Archyvuose yra pilni "Auszros" ir "Varpo" komplektai, tremtinių stovyklų leidiniai (Mūsų Kelias, Žiburiai), Kaune 1939-1940 leisti Pasaulio Lietuvių numeriai ir t.t. Šalia grožinės literatūros, politiniame skyriuje galima rasti Tautų Sąjungoje pasakytas Volde-maro kalbas, ginant Lietuvos reikalus. Ten taip pat yra įvairių organizacijų ir iškilių lietuvių asmeniškų archyvai, jų tarpe Dr. Domo Jasaičio, Vlado Lišauskos, Albino Trečioko ir kitų. Per paskutiniuosius tris metus buvo įrišta 6000 lietuviškų knygų. Jų kiekvienos įrišimas Universitetui kaštuoja apie 10 dolerių. Per paskutiniuosius dešimt metų lietuvišku leidinių įrišimas pareikalavo virš 100,000 dolerių. Tam tikslui dr. Jonas Cadzow išrūpino iš Rockfellerio Fundacijos apie 56,000 dol.

Universiteto administracija labai remia lietuvišką

skyrių. Kai prieš kelis metus Marcelinas Žitkus Kento Universiteto archyvu padovanojo seniausią lietuvišką knygą Amerikoje, "Živata mūsų Jėzusa Kristus", išspausdintą 1787 metais Ragauskos spaustu-vėje Vilniuje, pats universiteto prezidentas dr. Glenn Olds ją iškilmingai priėmė, dalyvaujant profesūros nariams ir spaudos atstovams. Šiuo metu etniniais archyvais rūpinasi ir tam skyriui vadovauja H. Hochhauser, Ph. D., užmezgęs artimus ryšius su Kento Universiteto programos rėmėjų ir iniciatorių komitetu Clevelande.

Svarbiausia yra tai, kad tas milžiniškas archyvas ir knygų katalogas, jų išlaikymas bei priežiūra vyksta profesionalų priežiūroje ir BE MŪSŲ VISUOMENĖS AUKŲ!

Suinteresuotieji asmenys, nežiną ką daryti su savo mirusių giminių paliktais archyvais, dokumentais, knygomis, gali kreiptis į mane, telef. (216) 531-4559. Priklausau prie Kento Lituanistinės programos steigėjų komiteto nuo jo įsteigimo dienos, negaliu pakartotinai nepriminti mūsų visuomenei, kad apsidairytų ir pasiteirautų, kaip galima saugiau ir be jokių išlaidų ateinančioms kartoms išlaikyti mūsų kultūros palikimą. Atminkim dar ir tai, kad mūsų visuomenė pamazu silpnėja, o jaunesnioji karta šykščiai teprisideda prie bet kokių projektų. Tai kas bus su tomis institucijomis, kai su laiku ir visuomenės parama galutinai sumažės ir išnyks? Kento Universiteto archyvai bus tol išlaikomi, kol egzistuos Jungtinės Amerikos Valstybės...

LIETUVOS AIDAI

Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio, 8:30—9:00 v. vakaro.

Visos laidos iš WCEV stoties 1450 AM banga.

Adresas: 6955 So. Campbell Ave., Chicago, IL 60629. Telefonas: (312) 778-5374.

REMKIME TAUTOS FONDA

nes tik nuo mūsų priklauso kiek esame pajėgūs ginti ok. Lietuvos bylą laisvajame pasaulyje.

Neužmirškime LIETUVOS LAISVĖS IŽDO pagerbdami savo artimųjų atmintį ar tvarkydami savo palikimų reikalus.

Jūsų auka TAUTOS FONDUI paremia ELTA biuletenių leidimą 6 kalbomis ir padeda skleisti informaciją apie tikrą padėtį ok. Lietuvoje.

Visos aukos atleidžiamos nuo federalinių mokesčių

TAUTOS FONDAS

LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC.

P. O. Box 21073

Woodhaven, N. Y. 11421

NKVD DABOKLĖJE

Po dvylikos dienų karantine, kovo 21 d. mums buvo pranešta, kad esame perkelti į Lauenburgą (lenkiškai - Lębork).

Vežė mus arklių vežimais. Prie pat miesto pasitikome didele, apie 500 buv. Stuthofo katorgininkų grupę. Mus išlaipino ir įjungė į tą grupę. Tada jau pėsčiomis patraukėme į miestą.

Priemiestyje grupė buvo sustabdyta NKVD sargybinių. Jie paklausė kas esąs iš Pabaltijo kraštų. Atsiliepė dviese - aš ir dar vienas asmuo. Buvome paprašyti išeiti iš rikiuotės. Paklaustas iš kurio krašto, pasisakiau - iš Lietuvos, o kitas, apie 45 m. gerokai suvargęs ir apslubęs vyras, pasirodė esąs iš Latvijos. Sargybiniai paprašė sekti juos į čia pat prie gatvės stovintį dviejų aukštų namą - NKVD būstinę. Nežinojome, kodėl mudu buvome išskirti iš bendros grupės, bet galvojome, kad, kaip pabaltiečiai, būsime rusų išimtinai traktuojami.

Tad be galo nustebome, kai vietoj patogios tarnybinio biuro patalpos, buvome nuvesti laiptais žemyn į tamsumą, be langų rūšį ir jame užrakinti. Nejaugi jau vėl kalėjime, dar šlykštesniame negu nacių?! Už ką?

Tamsoje išgirdau balsus. Taigi rūsyje buvo daugiau žmonių. Apsigraibęs palei sieną susiradau šiaip taip vietelę atsisėsti ant šaltų cementinių grindų, padengtų plonu šiaudų sluoksniu. Latvis atsisėdo šalia manęs.

Išsikalbėjau su savo likimo draugu. Paaikšėjo, jog jisai nemažiau už mane buvo pritrenktas šio visai nelaukto įvykio. Galvojome, kad čia būsiąs koks nelemtas nesusipratimas. Latvis buvo ypatingai pasipiktinęs dar ir dėl to, kad, pasirodo, jis buvo patekęs į nacių koncentracijos stovyklą už priklausymą Latvijos komunistų partijai ...

— O matai kaip dabar mano bendraminčiai su manimi elgiasi! - skundėsi jis man.

Laukėme kas bus toliau.

Į vakarą atnešė skystos sriubos vakarieni.

Iš kalinių kalbų supratau, kad didžiuma jų yra vokiečiai. Mėginau užkalbinti vokiškai savo kaimynus. Klausinėčiau, dėl ko jie buvo suimti ir pasodinti šiton NKVD daboklėn. Paaikšėjo, jog dauguma 'įnamių' buvę su laikyti NKVD kaip įtariamai asmenys, ar kaip stokoje asmens tapatybės įrodymų ir todėl automatiškai laikomi vokiečių šnipais.

Buvo sunku užmigti, gulint ant saujelės šiaudų ir laužant galvą apie suėmimo ir įkalinimo priežastis.

Sekantį rytą aš ir latvis buvome atskirai išvesti į NKVD viršininko kabinetą antrame aukšte tardymui. Mane tardė vidutinio am-

žiaus NKVD pareigūnas kapitono uniformoje. Pasi-kalbėjimas vyko rusiškai. Paklausęs pirmiausia pavardės ir tautybės, jis pareikalavo asmens tapatybės dokumentų. Ramiai paaikšinau, kad jų neturiu, nes pradau vokiečių koncentracijos stovykloje, o naujų man niekas neišdavė.

— Tai esi vokiečių šnipas! — užriko kapitonas.

— Nesąmonė! — sujau-dintas ir užgautas sušukau aš.

— O kodėl nešioji nacinę uniformą? (Aš dar vilkėjau ligoninėje man išduotu Reicho Darbo Tarnybos munduru ir kepure.)

Paaikšinus priežastį, rusas suriko:

— Meluoji! Prisipažink, kad esi šnipas. Jei neprisi-pažinsi, tai supūsi kalėjime!

Po visų praeities išgyvenimų ir ligų mano nervai buvo tiek įtempti, kad negalėjau susivaldyti nesusukęs jam:

— Kokia čia kvailystė! Kodėl aš turėčiau prisipažinti tuo kuo nesu ir niekad nesu buvęs?

Tada kapitonas, nieko neatsakęs, bet jau gerokai papykęs, įsakė sargyvbiniui mane iš kabineto išvesti.

Gražino į rūšį. Jau buvo grįžęs ir latvis. Papasakojo, kad ir su juo buvusi ta pati istorija. Ir ji kaltinę špionazhu. Nieko nepadėjęs ir jo tvirtinimas, jog jis esąs Latvijos komunistų partijos narys, ką tik išėjęs iš Stuthofo koncentracijos stovyklos. Kapitonas vis tiek jam netikėjęs.

Apie pietus į rūšį atvedė naują kalinį. Jis, įsitaisęs guolį netoli manęs, užkalbino mane rusiškai. Išgirdęs, kad aš buvau kalinamas vokiečių koncentracijos stovykloje, paklausė kurioje. Atsakiau - Stuthofo.

— Ir aš kalėjau Stuthofe, bet tavęs ten nemačiau, - greičiausiai pamelavo jis, - kuriame barake buvai patalpintas?

— Keturioliktam, — atsakiau.

— Ir aš tame barake buvau, bet Bartkaus pavardės jame negirdėjau.

Supratęs, pagaliau, kad čia kokia provokacija, trumpai jam atšoviau:

— Gaila, bet ir aš tavo pavardės ten nesu girdėjęs.

Tuo mudviejų pasikalbėjimas ir baigėsi.

Vakarienės metu tas 'kalinys' pasiėmė pats dalinti kaliniams sriubą, pasilaikydamas sau dvigubą porciją su visais tirštimais. Tas tik patvirtino ankstyvesnį mano įtarimą apie jo pareigas mū-

sų celėje. Dabar jau vengiau garsiai kalbėtis su kitais kaliniais, nes buvo tikras, kad tas NKVD išodintas agentas-provokatorius mūsų pasikalbėjimus klausė.

Sekantį rytą - vakarykščios dienos apklauso pakartojimas: vėl nieku nepagrįstas kapitono kaltinimas ir reikalavimas prisipažinti jog aš esu vokiečių šnipas, ir vėl mano kategoriškas jo kaltinimų nuneigimas. Mudviejų dialogas, pagaliau baigėsi enkavedisto grasinimu - kalėjimu 'iki gyvos galvos'.

Grįžau į rūšį gerokai prislėgtas. Pradėjau galvoti, kad tas pamišėlis kapitonas gal iš tiesų gali ivykdyti savo grasinimą. Jam, atrodo, jokių ypatingų įrodymų nereikia savo išvaizduojamiems kaltinimams paremti. O aš, be to latvio, jokių kitų liudininkų, kurie mano nekaltumą galėtų patvirtinti, čia pat neturiu. Bet jis, de-ja, yra patekęs į tą pačią bėdą kaip ir aš, tad kas jam betikėtų?

Trečią dieną tardymas buvo trumpas, truko vos 10 minučių. Man ir toliau tvirtai neigiant kapitono primetamą kaltę, jis nutraukė apklausinėjimą sausu 'Dovolno!' (užtenka) ir įsakė sargybiniui mane išvesti iš kabineto.

Nevedė nebe į rūšį, bet į šviesų kambarį pirmame aukšte. Ten radau ir latvį. Negalėjome suprasti šito pasikeitimo priežasties. Po poros valandų sargybinis at-rakino duris ir įsakė mudviem išeiti į kiemą. Prisistatė automatu ginkluotas enkavedistas ir, išvedęs mus į gatvę, nulydėjo į miesto centrą.

Pasukus į šalutinę gatvę, už kampo pasimatė didžiuliai geležiniai vartai. O už jų, - ko aš taip bauginausi, - mūrinis miesto kalėjimas. Taigi, atrodo, kapitonas savo grasinimą išpildė ir aš priėjau liepto galą Dar vis kaž kaip nesinorėjo tikėti, kad vien dėl kokio tai nesusipratimo ir karštakošio NKVD pareigūno kvailų užgaidų tektų man praleisti visą savo gyvenimą už šito niūraus kalėjimo grotų. Kokia likimo ironija: nespėjęs dar pilnai atsigauti nuo nacinės katorgos, patenkau į sovietinę!

Iš lėto atsidarė sunkūs, girkždantys vartai. Įleido į kiemą. Siaubas apėmė mane išgirdus tuos vartus užsidarant, taigi, - 'iki gyvos galvos', be jokio teismo, be tariamo nusikaltimo įrodymo!

Patalpino į vienutę. Atnešė priešpiečius: dubenį tirštos sriubos, net ir su lašinių gabalėliais.

Algirdas Vokietaitis

Erškėtingas kelias į laisvę

1945-1946 METŲ LAIKOTARPIO EPIZODAS (2)

Pavalgęs ir šiaip taip susigaudęs savo naujoje padėtyje, priėjau išvados, jog reikia ką nors daryti, kad padėti išsiaškinus, nes kitaip gi galiu ir supūti šitam kalėjime. Nutariau mėginti išgauti pasimatymą su kalėjimo viršininku, tikėdamasis, kad gali jis man patikės. Per sargą paprašiau pasimatymo. Po kokio pusvalandžio man buvo leista užėiti pas viršininką.

Kalėjimo viršininku buvo pagyvenęs žilagalvis rusas, NKVD pulkininko laipsnyje. Kalbėdamas labai ramiai jis pirmiausia paklausė, kodėl aš buvau suimtas ir atsiųstas pas jį kalėti. Aš, kalbėdamas sykiu ir už latvį, detaliai išdėsciau jam visą įvykių eigą, pradedant išvadavimu iš nacių koncentracijos stovyklos ir baigiant keistu sulaikymu Lauenburgo priemiesčio NKVD poste ir nepagrįstu kaltinimu. Taip pat pridėjau, kad buv. kalinių grupės nariai, iš kurios aš su latviu buvome išskirti, turėtų būti čia mieste ir jie galėtų patvirtinti šį mano parodymą.

Pulkininkas, kantriai išklausęs mano pasakojimo, pažadėjo susirišti su minėta grupe ir reikalą patikrinti.

Gražino į kamerą. Nekantariai laukiau žinios iš viršininko. Į pavakarę atėjo kalėjimo sargas ir, nė žodžio nesa-kęs, išvedė mane iš celės ir

laiptais žemyn į kiemą. Ten pamačiau ir belaukiantį latvį. Sargas išvedė mudu per vartus į gatvę ir per visą miestą nulydėjo atgal į NKVD postą.

Kieme mus pasitiko tas mūsų nekenčiamas kapitonas. Labai nusteboma pamatęs mus. Sargas įteikė jam kažkokį lapelį. Perskaitęs ir piktai ką tai sumurmėjęs po nosi, įsakė nuvesti mus į tą patį kambarį, iš kurio tik šį rytą buvome išvesti.

Maždaug po valandos vėl išvedė mudu į kiemą. Ten laukė kapitonas. Jis, įteikęs man popierėlį su koku tai adresu, pranešė, kad mudu turime eiti į miesto kareivinės nurodytu adresu ir ten prisijungti prie mūsų buv. kalinių grupės.

Negalėjome tikėti savo ausimis! Nejaugi mus paleidžia? Tad vis tik tas žilagalvis pulkininkas buvo žmoniškesnis ir savo pažadą išpildė, matyt susirišęs su mūsų grupe ir visą nesusipratimą tuoj pat išaiškines.

Išėjome į gatvę jau be palydovo. Kiek paėjęję ir galvodami, kad čia gal kokios kapitono pinklės, atsigrėžėme patikrinti ar kas neseka mūsų. Bet seklių nesimatė.

Suradę adrese nurodytą, labai nudžiugę prisijungėme prie mūsų grupės apleistose miesto kareivinės. Ten išgirdome kalbant, kad netrukus mus vešią 'namo' - atseit, kiekvieną į savo gimtąjį kraštą. Tokia perspektyva labai mane džiugino, kadangi buvau beveik tikras, jog grįžus Lietuvon ir ten išaiškinus tapatybę bei ankstyvesnę rezistencinę veiklą, lauktų manęs vien kalėjimas, ar net ir Sibiras.

KLASTINGAS ĮTRAUKIMAS Į RAUDONĄJĄ ARMIJĄ

Po trejetos dienų pereina-moje stovykloje Lauenburge, didesnę pusę mūsų grupės balandžio 29 d. išvežė traukiniu į Štolpą (lenkiškai - Slupsk). Ten vėl patalpino į tuščias kareivines, bet jau neleido laisvai išeiti į miestą - įėjimo duris saugojo raudonarmietis. Kareivinėse buvome viso apie 400 vyrų, buv. kacetininkų iš įvairių stovyklų. Beieškodamas ramesnio kampelio iširengti ant grindų sau guolį, netikėtai sutikau štuthofietį kap. Joną Noreiką. Pažinojau jį kaip narsų vyrą ir pagrindininką iš mano apsilankymų Šiauliuose karo metu, o vėliau su tikau jau Stuthofe. Spėliojom, ką žada rusai su mumis daryti. Mat vėl sklido gandai, kad mus greitai vešią 'namo'.

Pagaliau gegužės 4 d. pranešė, kad iš tikrųjų būsime vežami namo. Pagalvojau, kad jei tikrai taip, tai gal pasiseks kaip nors pasprukti iš traukinio ir pabėgti.

Išvedė visus iš kareivinių į didelę aikštę. Išrikiavo po

keturis ir pradėjo šaukti pavardėmis. Iššauktasis turėjo nueiti į šalia stovinti nedidelį namelį, bet iš ten jau negriždavo. Spėliojome, kad gal iš to namelio jie jau buvo pakraunami kelionei namo.

Atėjo ir mano eilė. Nuvedė į tą pasalptingą namelį. Jame buvo pilna uniformuotų raudonarmiečių, bet nė vieno žmogaus iš mūsų grupės. Privedė prie stalo ir padavė užpildyti kokią tai klausimų lapą, atspausdintą rusiškai. Tik tada supratau, kad tai esant Raudonosios armijos anketa. Įsakė ją užpildžius pasirašyti. Įsirašiau Jono Bartkaus pavardę ir dviem metais pasisendinau. Bet vis dar negalėjau suprasti šios ceremonijos tikslo.

Užpildžius anketa išvedė per užpakalines duris į kiemą. Ten laukė sunkvežimis. Jame sėdėjo apie tuzinas mūsų grupės vyrų. Įsodino ir mane.

Važiuojam. Privažiavome didelį kareivinių kompleksą.

(Nukelta į 8 psl.)

Erškėtingas kelias į laisvę...

(Atleita iš 7 psl.)

Įvažiuojame per vartus į didžiulę aikštę. Išlaipino ir iškviavo šalia jau anksčiau atvykusiųjų. Pamatęs Noreiką, atsistoja šalia jo. Abu svarstėme savo padėtį. Jis galvojo, kad rusai jau tikriausiai mus ima kariuomenėn, o aš dar vis abejoju. Kaip čia išeiti: mes vos gyvi išsikrapštę iš nacių kalėjimų ir koncentracijos stovyklų, ir dar pilnai neatgavę savo jėgų, jau brukami į aktyviąją karo tarnybą?

Laukėme kas bus toliau. Atėjo kariškis kapitono uniformoje. Atsistojęs priešais išrikiuotą keletos šimtų paliegių buv. kacetininkų armiją, jis mums išdrožė maždaug tokio turinio kalbą:

— Draugai! Jūs esate pereję per baisias nacių koncentracijos stovyklas ir daug kentėję nuo žiaurios fašistų rankos. Dabar jūs gausite progą atsikeršyti tiems fašistų žvėrims už jums padarytas skriaudas, įsijungdami į Raudonosios armijos eiles ir kovodami su ginklu rankoje prieš bendrą mūsų priešą. Šiandien išduosime jums uniformas ir ginklus, ir jau rytoj jūs vyksite į frontą mušti tų biaurybių - jūsų nenekentamų fašistų.

Taigi iš tikrųjų - į kariuomenę ir tuoj pat į frontą! Matyt į tą pirmąją puolimo bangą, iš kurios vargiai kas gyvas beišlieka.

Mudu su Noreika tiesiog apstulbome: nejaugi šią paliegių buv. katorgininkų grupę, net be jokio apmokymo, siųs jau tiesiai į mūšį? Nejaugi neatsižvelgs ir į mano labai silpną fizinį stovį - žemiau keliu dar vis sutinusias kojas ir šiltinės apgadintą širdį? Pamėginau pasikutinį savo šansą - pasiskus-

ti vyresnybei. Pakėliau ranką. Priėjęs kapitonas užklau sė:

— Kame reikalas?
— Jaučiuosi silpnas. Sunku paeiti, — pasiskundžiau aš.

— Negali paeiti? Niekail! Išmoksi vaikščioti fronte.

— Bet mano kojos baisiai sutinę ...

— Parodyk!

Paraitęs kelnes parodžiau jam sutinusias blauzdas. Atrodo, kad tas padarė jam išpūdį.

— Temperatūros turi? — paklausė.

— Nežinau, nematavau.

Gavęs iš sanitaro, padavė man termometrą. Įsidėjau po pažastimi mažai tikėdamas, kad tas man padės. Po poros minučių, patikrinęs temperatūrą, šalia stovinčiam leitenantui kapitonas įsakė:

— Į ligoninę!

Matyt temperatūrą turėjau. Iki šiol dar negaliu suprasti priežasties kodėl, - gal vis dar šiltinės pasėkos, o gal turėjau lengvą peršalimą.

Įsakė išeiti iš rikiuotės į priekį. Vos suspėjęs atsiveikinti su Noreika savo paskutiniu 'sudiev', ir jau kareiviai vedė mane prie sunkvežimio vežti ligoninėn.

BAIGIASI KARAS!

Atvežė mane, jau kaip Raudonosios armijos karį, į karo ligoninę Stolpe. Kadan gi ligoninė buvo užkimšta su žleistaisiais kariais ir ligoniais iš nacių koncentracijos stovyklų, tai pastatė man lovą koridoriuje.

Patikrinę mano sveikatą gydytojai nustatė, kad nuo ilgo bado ir dėmėtosios šiltinės yra labai nusilpnėjęs ma-

DETROITO LIETUVIAI

Antanas Grinius

SKAMBUTIS ŠAUKIA

Su darbo dienos savaitgalio pasibaigus vasaros linksmybės ir visų Amerikos mokyklų skambučiai sušauks mokinukus į klases.

Suskambės ir lietuviškasis "ŽIBURIO" mokyklos skambutis kviesdamas priešmokyklinę klasę, vaikų darželinį, pradžios ir aukštesnės mokyklon. Šeštadienio rytais meiliai atsivers Dievo Apvaizdos parapijos Kultūros Centro durys. Mokytojai lauks mokinių ir stengsis, kad lietuviška dainelė, šokis, kalba, Lietuvos istorija taptų artima, išmokta ir pamilta. Ar mokytojai pajęgs tai atlikti?

Stenkimės visi! Jeigu tėvams savo tautybės nepradarimas ir jos ugdymas savo vaikuose bus suprastas, kaip svarbi vertybė, kaip neeilinė dovana vaiko dabarčiai ir ateičiai — nesunku bus šeštadieniais atvežti mokyklon, domėtis pamokomis ir... namuose kalbėtis lietuviškai.

"Žiburio" mokykla kviečia visus vaikus: gerai,

silpniau ir blogai kalbančius lietuviškai. Stengsimės visi ir mokslo metams pasibaigus geriau kalbėsime, daugiau žinosime, arčiau susidraugausime, džiaugsimės, kad šeštadienius prasmingai praleidome.

Mokslo metų pradžia ir naujų mokinių registracija rugsėjo mėn. 6 d. 9 val. r. Kultūros Centre. Pirmojo šeštadienio pamokos pasibaigs 12 val. I priešmokyklinį skyrių priimami vaikai nuo trijų metų amžiaus. Nori daugiau informacijų skambina "Žiburio" mokyklos vedėjai Danutei Doveinienei tel. 268-7970.

Ne visi skaito lietuvišką spaudą, ne visi klausosi lietuvių radijo valandėlių, ne visus pasieks šis kvietimas į šeštadieninę mokyklą. Prašymas visuomenei — perduokite šias žinutes nepasikaučiusiems savo giminaičiams ir pažįstamiems.

(j)

RAMOVENŲ IŠVYKA

Rugpiūčio 17 buvo saulėta ir karšta diena. Į švyturio j. šaulių kuopos stovyklą "Pilėnai" atvažiavo 50 automobilių ir virš 100 svečių. Svečių tarpe buvo šv. Antano parapijos klebonas kun. Alfonsas Babonas ir jo motina Adelė Poderienė, šv. Kazimiero parapijos

Windsore klebonas kun. Kazimieras Simaitis ir iš Dainavos stovyklos keletas skautų ir į mokytojų stovyklą suvažiavusių keletas mokytojų. Svečių buvo iš Detroito, Flint, Toledo, Windsoro ir Manchesterio.

Pavalgius pietus ir atsiėmę šaltus gėrimais, visi susirinkome prie turtingo dovanų stalo, kuriame buvo išdėstyta 50 įvairių dovanų.

Išdalinus dovanas ramovėnų skyriaus pirmininkas Vytautas Kutkus padėkojo svečiams už gausų atsilankymą, už įteiktas dovanų stalui dovanas, ponioms aukojusias išvykai pyragus, išvykos vyr. organizatoriui Mykolui Abariui ir talkininkams bei talkininkams: Onutei Abarienei, Liudai Macionienei, Onutei Pusdešrienei, Danutei Petronienei, Salomėjai Grigaitienei, Onutei Valienei, Lidijai Mingėlienei, Elžei Kobelskienei, Antanui Vaitėnui, Baliui Telyčėnui, Algiui Macioniui ir už loterijai fantų surinkimą Emilijai Kutkieni ir Romui Macioniui.

Padėkojus pristatė ramovėnų valdybą: Vytautas Kutkus — pirmininkas, Mykolas Kizis — vicepirmininkas, Romas Macionis — sekretorius, Antanas Vaitėnas — išdininkas ir Mykolas Abarius — valdybos narys kultūriniais reikalais. Ir taip vykusiai ir gražiai praėjo po ilgos pertraukos suruošta ramovėnų išvyka Pilėnuose. (ag)

Prie laimėjimų stalo Detroito ramovėnų išvykoje: Romas Macionis, Emilija ir Vytautas Kutkai. A. Griniaus nuotr.

"Amber Holidays"

1986 M. ESKURSIJOS Į LIETUVĄ

Rugpiūčio 14 — 1555.00 Rugsėjo 17 — 1421.00
Rugsėjo 2 — 1885.00 Spalio 1 — 1538.00
Gruodžio 26 — 1476.00

Kelionių ilgis nuo 10 iki 16 dienų — įvairūs maršrutai.

Registracijos, informacijos reikalu skambinkite 1-800-722-1300 (Toll Free)

Iš Massachusetts ir Kanados: 1-617-268-8764.

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

393 West Broadway

P. O. Box 116,

South Boston, Mass. 02127

Telefonas: (617) 268-8764

[staigai vadovauja:

ALDONA ADOMONIS ir ALBINA RUDZIŪNAS.

Norintiems atsikviesti gimines atostogoms — sutvarkom dokumentus.

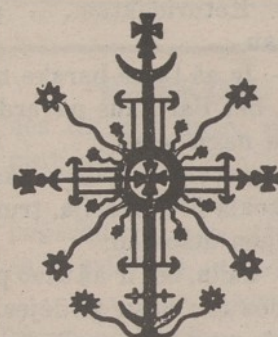
PRICES ARE BASED ON DOUBLE OCCUPANCY AND ARE SUBJECT TO CHANGES. REGISTERED TRAVEL AGENT # TA 0324

no organizmas ir ypatingai širdis (atsimenu, kad mano pulsas ramybės padėtyje buvo tuomet 96). Todėl man teksią pasilikti ligoninėje bent keletą savaitių, kol galėsiąs grįžti į aktyvią karinę tarnybą. Ši žinia mane labai nudžiugino, nes tai reiškė, kad dar negreitai pamatysiu frontą, o iki to laiko gal ir karas pasibaigs.

Pirashė sekančią terapiją: poilsis, pagerintas maistas ir kasdienis trumpas pasivaikščiojimas ligoninės sodelyje. Po keletos dienų pradėjau jausti, kad nors į kalnėlį dar vis sunkoka buvo eiti (širdis smarkiai mušdavo), bet jau pradėdau po truputį stiprėti.

Gegužės 9 d. (ligoninėje buvo naudojamas Maskvos laikas) pasigirdo koridoriuose didelis triukšmas. Girdėjosi šūkavimai - 'Vojna končilas! Vojna končilas!' (karas pasibaigė). Baisiai nudžiugau ir aš. Taigi dabar jau tikrai nebesiūsiu į frontą. Sanitarai atnešė vodkos ir visiems ligoniams pripylė po didelį stiklą. Aš nė nepagalvojęs, kad mano padėtyje gali būti pavojinga gerti stiprius alkoholinius gėrimus, išmaukiau visą stiklą iki dugno ir lyg ir apmiriau. Prasibudau tik sekantį rytą. Ta da tik pagalvojau, kad po tokios didelės porcijos stipraus gėralo galėjau ir visai kojas ištiesti... Iš ligonių teko išgirsti, jog keleta silpnėnių ligonių po tokio stipraus 'sušventinimo' tikrai pasimirė.

(Bus daugiau)

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYNS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71 St., Chicago, Ill.

1410 So. 50th Ave., Cicero, Ill.

Tel.: 476-2345

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Kelionė į Vancuverį

Rūta Kleva Vidžiūnienė

Tur būt kiekvienam reikėtų retkarčiais išsiveržti iš savo įprastinio gyvenimo būdo ir atvira širdžia ir atvi-

Mums rašo

LAUKIANT VLIKO SEIMO LONDONE

Balandžio mėnesio pabaigoje, kada Vliko valdybos pirmininkas dr. Kazys Bobelis lankėsi Londone, iš jo išgirdome nepaprastai džiaugsmingą žinią, kad šiais metais lapkričio mėnesio 7-9 d. d. Londone bus metinis Vliko seimas, kuris būsiąs po labai ilgos pertraukos Vliko Europinis seimas.

Po Vliko valdybos pirminko dr. Kazio Bobelio išvažiavimo, viskas taip nutilo, kad rodėsi, kad tas seimas nebeįvyks. Nieko nesigirdi D. Britanijos lietuviškoje spaudoje, Europos Lietuvoje, ar žurnale Šaltinis, kurie yra vieninteliai laikraščiai informuoja D. Britanijos ir Europos lietuvių. JAV ir Kanados spauda mus pasiekia maždaug dviem mėnesiais pasivėlavę.

Nieko nežinome, kas Vliko vardu atlieka organizacinį seimo darbą? Kur jis įvyks? Ir kokia jo programa? Ir kokią įnašą D. Britanijos lietuviams bus leista turėti tame seime? Kodėl toks paslaptingas slėpinimas nuo D. Britanijos lietuvių?

Bet D. Britanijos lietuviai turėtų būti informuojami, nes Vlikas yra vienintelis vyriausias organas visame Lietuvos laisvinimo darbe, nors priklausąs nuo politinių partijų, bet jo užnugaris turėtų būti visi lietuviai, vieningai remia jo darbą.

Lietuvių bendruomenė D. Britanijoje yra didoka. Priskaitoma apie 6000 lietuvių.

Taigi Vliko seimas tokioje netaip mažojoje bendruomenėje, turėtų būti suorganizuotas visų lietuvių vardu ir kad įvyktų didingoje nuotaikoje ir atitiktų Vliko darbų užduoties didingumą.

Ir kad D. Britanijos lietuviai galėtų su užjūrių lietuviais-veikėjais bent trejetą dienų vieni su kitais susipažinti ir pabendrauti aptariant Lietuvos laisvinimo darbą.

Kaip šiuo metu atrodo, kad atvažiuos iš JAV Vliko ir sudarančių partijų veikėjai turės posėdžius, be D. Britanijos lietuvių.

Jeigu yra bent koks organizacinis seimo vienetas ar komitetas Londone, tai jis turėtų neužmiršti ir kitų 6000 lietuvių nes jie irgi yra lietuviai.

Stasys Kasparas

romis akimis pažvelgti į kitų žmonių pasaulius. Juk yra daug būdų gyventi, - kadaise sakė poetas Rilke, - svarbu yra pasverti savąjį gyvenimo būdą, susipažinti su kitais.

Tokių minčių vedami išsirengėme į lėtą kelionę šiaurėn, - bent mums taip atrodė Kanados Vancuveris su savo garsia paroda. Be papalpinės. Maži, kuklūs moteliai trumpam nakties poilsio miegui, kartais greita atgaila tradiciniais ženklais žinomose užkandinėse, kartais išbandymas kiek primiršto pomėgio stilingų ir pretenzingų restoranų.

Važiavome į Vancuverio garsiąją parodą EXPO 86, apsisistojimui susirašę su lietuviškoje spaudoje pasiskelbusiu tautiečiu, ponu Gumbeliu, apie kurio pasakiškai ištaigingą rezidenciją jau buvom girdėję iš kitų. Toli nuo savojo lizdo kažkaip norėjosi lietuviškos šeimos šilumos svetimuose horizontuose.

Bet būna gyvenime nuostabiausių sutapimų! Pakelėje trumpam sustojome poilsio aikštelėje. Pakeliu galvą prausykoje ir štai -- matau įeinant kitą losangelietę, ponią Galdikienę, apie kurios orangutangus studijuojančią mokslininkę dukrą visi esam skaitę spaudoje. Pasiteiravus kur važiujame ir kur apsistosis, mielos tautietės lūpose sustingo šypsena, - argi negirdėjote, kad pono Gumbelio žmona prieš kelias dienas staiga mirė? Taip ir lydėjo per kelionę tos žinios sukeltas gilus liūdesys, kad važiujam pas žmogų, tik ką palaidojusį savo mylimą gyvenimo draugę, tik ką įsikūrusį artėjančiai senatvei išrengtame lizde, likusį jame tik su 24 metų sūnumi.

O mūsų kelionės dar tik pradžia. Kertame toliau per San Joachimo plokštųjų slėnį, Kalifornijos vaisių ir daržovių aruodą, kur kiek akys užmato žaliuoja brangiu vandeniu laistomi milžiniški dar-

žai ir sodai. Kairėje didingi, niurūs Kordeljerų kalnai, bet laukuose, nežiūrint sekmadienio vidurdienio, palinkę dirba 'svečiai darbininkai' meksikiečiai, dėl kurių kadaise mūsų senatorius Murphy neteko savo garbingos kėdės už išsireikimą, kad jie tinka tiems darbams, nes yra sutverti trumpi ir stambūs, taigi arčiau prie dirvono ...

Mes jau Oregone. Kur gitas garsusis lietus? Juk yra posakis, kad ten arba dabar lyja, arba tik ką lijo, arba tuojau lis, - o visoje kelionėje nepatyrėm nė lašo lietučio. Eugene mieste apžiūrėm gražų Oregono universiteto rajoną -- ir žmonės, ir pastatų originalumas, ir švara daro gerą įspūdį. Gi vakaronė ir naktis pas solistę Reginę Kungienę, grįžusią iš Kalifornijos į Oregoną su savo trimis mažamečiais sūnumis po vyro dr. Kungio staigios ir ankstyvos mirties. Sako, čia vaikai užaugs ir dvasiniai ir fiziniai sveikesni, negu Hollywoodo pašonėje. Tikrai čia pailsėjome, aplankėme jos tėvelius Aukštkalnius, turinčius čia gražų ūkį, kur taikos ir grožio jausmas tiek lauke, tiek namie, tiek širdy. Regina sako pasiilgstanti lietuvių, bet tvarkosi savo gražiose stilinguose namuose ir dainuoja bažnyčios ansamblyje. Beveik bijau prisipažinti, kad irgi norėčiau turėti tokią natūralią aplinką ir širdies ramybę.

Ryte išlydi, išbučiuoja, ir mudu išsileidžiame tolyn. Trečioji diena bėga nejučiomis riedant Oregono žaliomis lygumomis, lietuviškų eglaičių pridrygusiomis kalvomis, ko nematome Kalifornijoje, nuolat perkertant tai upe, tai tvarkingais ūkiais nusėtas paežeres.

Portlande sustojam susieš kofį garsiojo lietuviško križiaus, stovinčio vadinamame Grotto kalne tarp daugybės kitų paminklų, bet pakankamai atskirai, skirtingame,

Šio reportažo autorė Rūta Kleva ir Jonas Vidžiūnai.

tik mums charakteringame stiliuje.

Praskrendame Portlando miestą, vėliau ir gražiai atrodantį Seattle, bet miestai mūsų nevilioja. Sekančiai nakčiai aš labai norėjau miško, tikro aukštų eglių šiaurietiško miško, ir buvau iš anksto užsakiusi nakvynę privačiame parke, kur gavome patogų, mažutį namelį ant ratų su visais patogumais, puodais, lėkštėmis ir gražiu klubu šalia tų medžiųose skęstančių namelių. Neiškenčiu nepasigyrusi, kad klube tą vakarą sumušiau stalo tenise savo brangutį, ko jis niekad iš manęs nesitikėjo ir beveik negalėjo atsigausti nuo pralaimėjimo net po geros arbatos su konjaku.

Medžiai, medžiai, medžiai. Aukšti, elegantiški, kartais suaugę taip tankiai, kad, at-

rodo, vabalėlis nepraskristų, kartais išdidžiai vieniši, bet visi gražiai žali, įsikibę į tam sią girios žemę. O artėjant prie Kanados, Britų Kolumbijos pasienio, mačiau net upe plukdinamus sielius, visai kaip Lietuvoje, kur mėgau eiti pasižiūrėti sielininkų su savo tėveliu.

'Tegu ši siena niekad neperskiria mūsų draugiškų tautų' - sakė užrašas prie Kanados vartų. Ir iš tikrųjų -- niekas nepaklausė net jokio dokumento! Tarnautojas tik draugiškai nusišypsojo ir pamojo laimingos kelionės.

Taigi mes jau Kanadoje, visai prie garsiojo Vancuverio, kuriame vyko ta įdomioji tarptautinė paroda. Sunku buvo net patikėti, kad jau tikrai atvykome.

(Bus daugiau)

Regina Kungienė su sūnumis.

OKTOBERFEST

EAST
Labor Day Weekend
Lake County Fairgrounds
Painesville, Ohio

WEST
September 5-14
IX Center
Grook Park, Ohio

1,000 Entertainers — 40 Bonds

Harvest of Food — River of Beer

Featuring the James E. Strates Carnival
(Oktoberfest West only)

Admission: \$4.00. Senior citizens \$2.00. Children 14 and under free when accompanied by an adult.

It's Ohio's largest and longest Nationality Festival

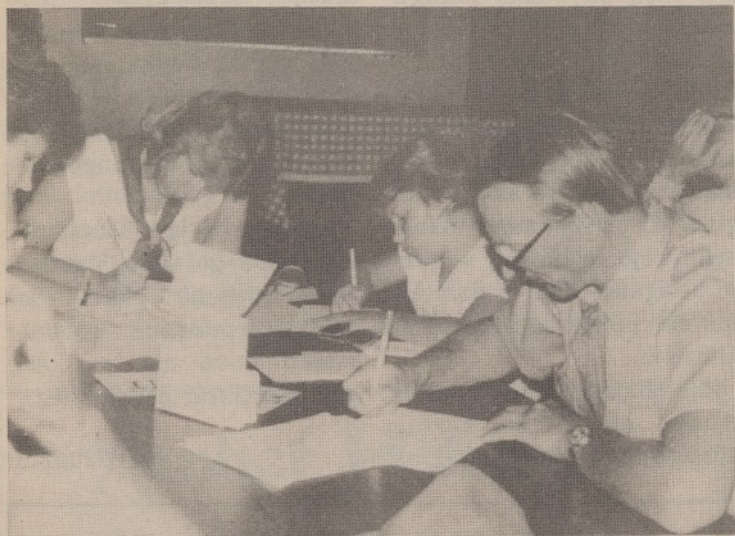
ASS studijų dienos Dainavoje...

Akademino Skautų Sąjūdžio studijų dienų Dainavos stovykloje dalyviai š. m. rugpiūčio 16 d. V. Bacevičiaus nuotr.

ASS studijų dienose Dainavoje: stovyklos viršininkas s. fil. L. Maskoliūnas, Vyr. Skautininkė vs tn. S. Gedgaudienė, Vyr. Skautininkas vs fil. K. Matonis ir stovyklos komendantė fil. G. Eidukaitė. V. Bacevičiaus nuotr.

ASS studijų dienų dalyviai rašo laiškus prez. Reaganui dėl neteisingos OSI veiklos. Tarp jų vidury jaunuolė E. Žukauskaitė iš Chicagos. Dešinėje fil. J. Totoraitis iš Colorado. V. Bacevičiaus nuotr.

Prie Kalantos paminklo Dainavoje D. Petronytė iš Los Angeles ir E. Tuskenis iš Chicagos. V. Bacevičiaus nuotr.

manas "Alšėnų kunigaikštė" 1981 m. laimėjo Draugo dienraščio trisdešimtąjį literatūros konkursą. Naujai išleisto romano "Kur bėga šešupė" supažindinimas jau įvyko Los Angeles, kur apie jį kalbėjo Kleva Vičiūnienė.

PLEČIAMAS ŽINIŲ SKYRIUS

Nei Bostone, nei apylinkėse nesant lietuvių dienraščio ar savaitraščio, lietuvių radijo programos sudaro vienintelę greito viešo susižinojimo priemonę. Siekdamas galimai plačiau pasitarnauti lietuvių visuomenei, Laisvės Varpas plečia savo laidose vietos žinių skyrių. Kas turi visuomeninio ar kultūrinio pobūdžio žinių, tas praneša jas Laisvės Varpo vadovybei, kuri įjungia jas į artimiausią savo programą.

Laisvės Varpo adresas: 173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402, telef. (617) 586-7209.

STIPENDIJA BOSTONIŠKEI

Lietuvių Fondui skirstant šiais metais pelną lietuviškiems reikalams, viena stipendija teko bostoniškai Inai Navazelskytei, Petro ir Irenos Navazelskių dukrai, kuri dabar gyvena New Yorke ir ruošiasi studijuoti Columbia University, Gra-

duate School of Journalism. Toji stipendija paskirta iš mirusios Lietuvos savanorio Fulgento ir jo žmonos Marijos Janonių iš Brocktono sudaryto stipendijų fondo, kurio tikslas — skirti stipendijas nepasiturintiems lietuviams, studijuojantiems politinį mokslą, žurnalistiką ar kitą mokslo šaką, naudingą Lietuvos laisvės atstatymo akcijai. Kita stipendija iš to fondo šiemet paskirta Sofijai Žutaitaitei iš Brazilijos, studijuojančiai Chicagoj. Taip Fulgentas ir Marija Janonai savo kukliomis paprastu darbininkų pajamomis, išmokslinę ir paruošę gyvenimui du savo sūnus, įsteigtų stipendijų fondu dabar padeda kitiems išeiti mokslo.

• **PATRIA** prekybos namuose, 794 E. 185 Street, Clevelande, yra didelis pasirinkimas vietinių ir importuotų maisto produktų, įvairių skanumynų, lietuviškos juodos duonos, o dovanų skyriuje yra gintaro, plokštelių, audinių, knygų ir lietuviškų sveikinimo kortelių. Prašome atsilankyti. Telefonas 531-6720.

\$60.00 PER HUNDRED PAID for remailing letters from home! Send self-addressed, stamped envelope for information / application. Associates, Box 95-B, Roselle, N. J. 07203.

Superior Savings

ASSOCIATION

MOKAME AUKŠČIAUSIUS NUOŠIMČIUS UŽ SANTAUPŲ INDĖLIUS

Kiekviena santaupų sąskaita apdrausta iki
\$ 100,000.00

PASKOLOS TEIKIAMOS:

- namams pirkti,
 - rezidenciniams ir komerciniams pastatams statyti,
 - namų remontams,
 - kvalifikuotų studentų mokslui
- Smulkesnių informacijų dėl taupomųjų indėlių ir paskolų sąlygų teiraukitės

Superior Savings

Pagrindinis skyrius

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Telefonas: 481-3008

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9:00 iki 4:00, penktadieniais 9:00 iki 6:00; šeštadieniais 9:00 iki 2:30.

KONCERTAS IR KNYGOS SUTIKTUVĖS

Solistės Daivos Mongirdaitės koncertas ir Balio Gaidžiūno knygos "Saulėtos ir rūsčios dienos" sutiktuvės įvyks š. m. spalio 4 d., šeštadienį, Dievo Motinos parapijos auditorijoje.

Daiva Mongirdaitė, pianu palydint Kristinai Kuprevičiūtei, atliks pilną dviejų dalių koncertą.

Koncerto viduryje, vietoj pertraukos, iš naujos knygos bus skaitomi trys eilėraščiai. Juos skaitys Aukšė Bankaitytė, Edas Kijauskas ir pats autorius.

Po koncerto kavinėje, prie vaišių stalų, bus kiek plačiau prisiminta naujoji knyga. Bilietai į koncertą ir knygų sutiktuvės bus pradėti pardavinėti rugsėjo pradžioje. Jų kaina, kad galėtų dalyvauti daugiau svečių, po 5, 4 ir 3 dol. Visos vietos numeruotos.

• Šv. Jurgio parapijoje rugsėjo 7 d., sekmadienį, 10:30 val. bus švenčiama tradicinė šiluvos Marijos šventė.

Po pamaldų ir procesijos visi maldininkai maloniai kviečiami pasisvečiuoti parapijos svetainėje ir sodelyje.

• Lina Palubinskaitė, duktė Vlodo ir Nijolės Palubinskų, gegužės 17 d. baigė Clevelando Meno Institutą įsikydamą Bachelor of Fine Arts laipsnį meno srityje (metalsmithing).

Lina priklauso ateitininkams, taip pat yra narė American Craft Council ir Society of North American Goldsmiths.

Šiuo metu dirba Center of Contemporary Art.

ATVYKSTA LIETUVOS GARBĖS KONSULAS

Rugsėjo 6 d. 7 val. Dievo Motinos parapijos patalpose įvyks susipažinimas — vaišės su Lietuvos garbės konsulu Vaclovu Kleiza, kurių

metu jis papasakos apie savo darbus ir atsakinės į klausimus.

Organizacijos ir norintieji dalyvauti prašomi pranešti A. Miškinienei — tel. 486-8517, J. Gudėnui — 486-2662 ar V. Čechui — 486-9944. Vaišėms auka \$10.00 asmn.

• Tautos šventės minėjimas įvyks rugsėjo 7 d. 11:45 val. Dievo Motinos parapijos patalpose. Kalbės Lietuvos garbės konsulas V. Kleiza. Visi maloniai kviečiami dalyvauti. Įėjimas visiems veltui.

• Adv. P. Žumbakis ir Rasa Razgaitienė rugsėjo 27 d. 11:45 val. Dievo Motinos parapijos salėje kalbės OSI reikalu ir rodys filmą.

• Žalgirio šaulių kuopos tradicinė gegužinė, spaudai ir radijui paremti, įvyks š. m. rugpiūčio 31 d., sekmadienį, 1 val. p. p. Erie ežero pakrantėje prie Landseer ir Canterbury gatvių. Bus skanūs šilti pietūs, baras, turtinga loterija ir muzika.

Visi maloniai kviečiami atsilankyti.

• TAUPOS kooperatyvui reikalinga raštinės tarnautojas-ja (part-time). Kreiptis pas Vytautą Staškų, TAUPOS darbo valandomis.

• Tim McCormack, Cuyahoga County Auditor, išpėja gyventojus, kad rugsėjo 1 d. yra paskutinė data

Prie a. a. Antano Tamulionio kapo Visų Sielų kapinėse duktė dr. Danguolė Tamulionytė, brolis Petras ir giminės. V. Bacevičiaus nuotr.

A. A.

ANTANUI TAMULIONIUI

mirus, dr. DANGUOLEI TAMULIONYTEI

reiškiame gilią užuojautą.

Albertas, Elena,
Algis ir Moureen
Meilai

gauti sumažinimą žiemos šildymo sąskaitom pagal Ohio energy credits programą.

Į šią kategoriją grupuojami asmenys virš 65 m. amžiaus, invalidai ir kurių metinės pajamos neviršija

9000 dol.

Kreiptis į County auditor įstaigą 1219 Ontario St., Cleveland, Oh. 44113, tel. 443-7050.

• Lietuvos Vyčių seime rugpiūčio 7-10 d. d. Allentown, Pa., iš Clevelando dalyvavo 25-tos kuopos delegatai Vincas ir Marijona Gražuliai, Alvina Luiza, Nellie Arunski, Pranė Pranskevičienė, Al ir Albina Wallis.

Seimo metu clevelandietis Benius Karklius pranešė, kad savo mirusios žmonos Alice vardu atidaro lietuviams studentams stipendijų fondą, įnešdamas 25,000 dol.

• PERKANT IR PARDUODANT NAMUS prašome kreiptis į ČIPKUS REALTY, 31715 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

BLUEBERRIES FOR SALE

Pokorski
2299 Haines Rd.
No. Madison, Ohio 44057
Tel.: (1) 428-4273

Buy NOW

SALAMANDER SHOES

and save 50%

Our all-out- sale is now in progress!

SALAMANDER SHOE STORE

4164 Lorain Ave. Cleveland, O. 44113

Phone: 281-7003

Business Hours:

Monday, Wedn., Thursday: 9-4

Friday: 8-6

Saturday: 8-5

Closed on Tuesdays.

Taupa

— Lithuanian Credit Union
— Lietuvių kredito kooperatyvas
— Tel. (216) 481-6677

TAUPYKITE IR SKOLINKITĖS
vieninteliame lietuvių kredito
kooperatyve Ohio valstijoje.

KIEKVIENA SĄSKAITA FEDERALINĖS VALDŽIOS
APDRAUSTA IKI \$100.000

MOKAME AUKŠTESNES
PALŪKANAS UŽ:

Reg. sąskaitą. 'Super'
Share sąskaitą. Taupymo
certifikatus. IRA
sąskaitą.

SKOLINAME GERES-
NĖMIS ĮSISIMOKĖJIMO
SĄLYGOMIS

Asmeniniams reikalams.
Automobilių pirkimui.
Namų pagerinimui.
Namų pirkimams.

Parduodame Money Orders, Travelers Cheques, priimame mokesčius už elektros, šildymo, telefono ir vandens sąskaitas.

VASAROS DARBO VALANDOS

Antradieniais, trečiadieniais, ketvirtadieniais nuo
10:00 val. r. — 2:00 val. p. p.

Penktadieniais nuo 2:00 val. p. p. — 6:00 val. vak.

Šeštadieniais nuo 10:00 val. r. iki 1:00 val. p. p.
adv. A. Sirvaičio įstaigos patalpose Lietuvių namuose.
877 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119

SEKMADIENIAIS

11:00 val. r. — 12:00 val.

Dievo Motinos parapijos patalpose
(centrinėje TAUPOS būstinėje).

18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119

MATAS REALTORS

505 EAST 185 ST., EUCLID, OHIO 44119
(216) 486-2530

RITA MATAS — Broker — G.R.I. — C.R.A.
Adv. VYTAS MATAS — teisinis patarėjas

JONAS DUNDURAS, adv. RAMON FOLTZ,
ROMA MAJOROVAS, ALGIS MATAS, PETRAS
MATAS, PATRICIA SAJOVEC, DALIA
ŠIRVAITIS, adv. HOWARD TURNER.

DIRVA

• **Korp! Neo-Lithuania** Vyriausioji Valdyba praneša, kad yra suorganizuota neolituonų tautinių šokių grupė.

Organizacinis posėdis įvyks rugsėjo 4 d., 7 val. vak., Lietuvių Tautiniuose Namuose, 6422 So. Kedzie, Chicagoje.

Bus aptarta repeticijų diena ir kiti reikalai. Šokius mokinti buvo pakviesta ir sutiko Frances Šlutas.

Šokėjai gali būti ir ne neolituonai.

Jeigu yra klausimų, prašom kreiptis į Jo Ann Wasilauskas, tel. 476-0353.

• **Lietuvos generalinis konsulas Anicetas Simutis** su žmona Janina rugsėjo 17 d. grįžo, dvi savaites atostogų praleidę Kennebunkporte.

• **Irena ir Eugenijus Manomaičiai**, W. Roxbory, mirus a. a. Kazimierui Šimėnui, vietoj gėlių užprenumeravo Dirvą jo žmonai Alyssai Šimėnienei, gyv. Dorchester, Mass. ir pridėjo auką. Ačiū.

CHICAGOS ALTO VALDYBOS POSĖDIS

Posėdis įvyko rugpjūčio 13 d. 7 val. vakare Alto patalpose. Posėdį pravedė Chicago's Alto valdybos pirmininkas V. Šoliūnas. Dalyvavo šie valdybos nariai: M. Marcinkienė, E. Jasiūnas, A. Katelienė, O. Kremeris, J. Jasiūnas, I. Andrašius ir J. Bagdžius. Praeito posėdžio protokolą perskaitė A. Katelienė. Protokolas priimtas be pataisų.

J. Bagdžius pranešė, kad Chicago's Lietuvių Tarybos ruošiamą gegužinė įvyks rugpjūčio 31 d., sekmadienį, Aniceto ir Aldonos Grinių sodyboje, Lockport, Ill. Grinių sodybos adresas: 143 St., Box 18 E, Lockport, Ill. Juozas Bagdžius paryškino, kad pobūvio dalyviai bus vaišinami skaniais lietuviškais valgiais. Veiks turtingas gerasis įrengtas baras. Be to, atsilankiusieji svečiai galės išmėginti savo laimę turtinguose laimėjimuose. Ši pobuvį Alto valdyba rengia pirmą kartą.

tą. Ir maloniai prašo visus. Alto bičiulius ir rėmėjus jame dalyvauti. Pobūvio dalyviai prisidės prie Alto išlaidų sumažinimo. Tuo būdu valdyba visas gautas aukas galės paskirti tiesioginiam Lietuvos laisvinimo darbui paremti.

Idomius pranešimus apie pavergtų tautų reikalus padarė M. Marcinkienė ir J. Bagdžius. Šiais metais Pavergtų tautų minėjimą organizavo ukrainiečiai. Iškilmės įvyko ukrainiečių bažnyčioje Chicago's miesto centre. Be turiningo pamokslo bažnyčioje, ypač pačiame šventės minėjime vy-ravo patriotinės kalbos. Meninę programą atliko ukrainiečiai menininkai. Pavergtų tautų vadovybėje lietuviams atstovauja V. Šoliūnas, K. Oksas, M. Marcinkienė ir E. Jasiūnas. Ateinančiais metais Pavergtų tautų minėjime teks pirminkauti lietuviams.

Baigiant posėdį išdėstė O. Kremeris pranešė, kad šiuo metu išde yra 2,286.67 dol. Kitas posėdis numatomas kviesti rugsėjo 24 d. (ia)

• **"Lietuvos Aidų" programos rudeninis pobūvis-gegužinė** įvyks rugsėjo 14 d. Chicagoje, Šaulių salėje, 2417 W. 43 St. Pradžia 12 val. Gros jaunimo "Gintaro" orkestras, įvairūs maištas ir dovanų laimėjimai.

Meninę dalį atliks solo Dalia Poliukaitytė.

Visi radijo klausytojai ir kas tik gali, kviečiami atsilankyti. Tuo paremsite "Lietuvos Aidų" tolimesnį gyvavimą.

PAULIAUS JURKAUS KŪRYBOS ŠVENTĖ

Šių metų rugsėjo 13-14 dienomis Kultūros židinyje, Brooklyne, N. Y. įvyks Pauliaus Jurkaus — rašytojo, dailininko, "Darbininko" redaktoriaus Kūrybos šventė, kurioje bus lietuvių visuomenės supažindinimas su jo naujai išleista knyga — Kai Vilniaus Liepos Žydi.

Liepos 13 d., 6 val. vak. bus jo tapybos darbų parodos atidarymas, 7 val. bus akademinė dalis, kurioje su P. Jurkaus kūryba supažindins Bernardas Brazdžionis, iš naujos knygos paskaitys aktorius V. Žukauskas. Po programos bus vaišės ir paroda vyks dar sekančią dieną rugsėjo 14-tą.

Šią šventę rengia New Yorko lietuvių organizacijos, norėdamos nors po daugelio metų bent kartą jam parodyti dėkingumą už jo talkinimą įvairiuose jų kultūrinių renginių darbuose.

• **A. A. Viktoro Permino** nekrologe (Detroito žinių skyriuje) ir Detroito liet. žurnalistų skyriaus užuojautoje neteisingai parašyta sūnėno pavardė. Turėjo būti Vaelovas Momkus.

Brangiai žmonai ir mamai

ANASTAZIJAI JUREVIČIENEI

amžinybėn išėjus, jos vyrą LEONARDĄ JUREVIČIŲ, dukrą EMILIJĄ, sūnų ZENONĄ ir visus artimuosius nuoširdžiai užjaučiam ir kartu liūdim.

ALT S-gos Elizabetho skyriaus vardu:

Petras Lukas
Vincas Misiūnas
Albinas Stukas
Jonas Ramanauskas
Julius Veblaitis

Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos Chicago's skyriaus narei

A. A.

ELENAI MATUTIENEI

mirus, jos dukrai AUDRONEI, sūnui EUGENIJUI ir jų šeimoms bei visiems giminėm, reiškiame nuoširdžią užuojautą.

ALT S-gos Chicago's Skyriaus Valdyba

A. + A.

JULIJAI ZOSTAUTIENEI

mirus, vyrą JONĄ, dukterį BEVERLY ir

kitus artimuosius giliai užjaučia.

Birutė Paprockienė

Mylimai motinai ir močiutei

A. + A.

ONAI ŠULAITIENEI

mirus, sūnų JUOZĄ su šeima ir kitus gimines bei artimuosius, esančius giliame liūdesyje, nuoširdžiai užjaučiam ir kartu liūdim.

Lelė ir Juozas
Ž v y n i a i

A. A.

JULIJAI ZOSTAUTIENEI

mirus, jos vyrą JONĄ ZOSTAUTĄ, dukrą BEVERLY, visus gimines ir artimuosius širdingai užjaučiame.

Halina ir Antanas
M i l a k n i a i

Kalifornija.

A. + A.

PETRUI JANUŠKAI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame žmoną BIRUTĘ, dukras RŪTĄ ir BIRUTĘ, sūnų ir kitus artimuosius.

V. ir M. Meiliūnai
Vanda Pazukaitė

Kanada

A. A.

ELENAI MATUTIENEI

mirus, jos sūnui EUGENIJUI, dukrai AUDRONEI ir jų šeimoms bei kitiems artimiesiems reiškiu gilią ir nuoširdžią užuojautą.

Valerija Šimkienė

A. A.

ANTANUI TAMULIONIUI

mirus, jo dukrai dr. DANGUOLEI, broliui PETRUI ir artimiesiems reiškiame nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdim.

Eugenija ir Andrius
M a c k e v i č i a i